

Torsdagen den 30 januari

Kl. 12.00–15.08

§ 1 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen och nya ersättare av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit dels bevis om att Malin Danielsson (L) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 februari 2020 sedan Maria Arnholm (L) har av sagt sig uppdraget, dels bevis om att Martin Melin och Callis Amid har utsetts till nya ersättare för ledamöter av riksdagen fr.o.m. den 24 januari 2020.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat bevisen för den nya ledamoten och de nya ersättarna och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 28 januari 2020

Svante O. Johansson

ersättare för ordföranden

/Sofia Ekstrand

sekreterare

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade

att *Lars Thomsson* (C) av sagt sig uppdraget som suppleant i justitieutskottet och

att *Hans Rothenberg* (M) av sagt sig uppdraget som suppleant i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2019/20:284

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:284 Åtgärder mot vildsvin
av Magnus Oscarsson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 februari 2020.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 28 januari 2020

Näringsdepartementet

Jennie Nilsson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelser

2019/20:66 till finansutskottet

2019/20:71 till civilutskottet

*Svar på
interpellationer*

§ 5 Svar på interpellation 2019/20:166 om åtgärder för en hållbar migrationspolitik

Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard har frågat statsministern om regeringens migrationspolitik är hållbar och vilka åtgärder som i annat fall vidtas för att den ska bli det. Interpellationen har överlämnats till mig.

Redan under förra mandatperioden vidtog regeringen en lång rad åtgärder i syfte att upprätthålla en välordnad, human, rättssäker och långsiktigt hållbar migrationspolitik.

För att minska antalet asylsökande till Sverige efter hösten 2015 genomfördes en tillfällig skärpning av det svenska regelverket inom ramen för EU-rätten och internationella konventioner. Betydligt färre personer söker i dag asyl i Sverige jämfört med 2015. Sveriges andel av det totala antalet asylsökande i EU har också minskat på ett betydande sätt. Vi ser dock fortfarande en ojämn fördelning av asylsökande mellan EU:s medlemsstater. Regeringen verkar därför för att i EU få på plats en ordning som säkerställer en jämnare fördelning. Fler medlemsstater behöver ta ett större ansvar för människor på flykt. Rätten att söka asyl ska också värnas.

Utöver detta har ett antal åtgärder vidtagits i syfte att få till stånd ett mer effektivt återvändande. Bland annat har fler förvaringsplatser inrättats, Polismyndigheten har fått fler verktyg att verkställa avvisnings- och utvis-

ningsbeslut och mer medel har avsatts för myndigheternas arbete med återvändandet. Sammantaget har ungefär 80 000 personer återvänt sedan 2014.

Lagändringar som möjliggör åldersbedömningar tidigare i asylprocessen har genomförts. Den 31 oktober förra året beslutade regeringen också om fortsatt gränskontroll vid inre gräns i ytterligare sex månader.

Det viktigaste för integrationen är möjligheten att försörja sig genom eget arbete. Regeringen har genomfört nödvändiga reformer för att korta tiden till arbete. Det handlar om strukturellt genomgripande reformer såsom den bosättningslag som är ett verktyg för att styra mottagandet av nyanlända och ett nytt regelverk för etableringen av nyanlända som innebär tydligare krav på individen. Det handlar också om åtgärder som innebär bättre etableringsinsatser och stärkta vägar till jobb.

En nyligen publicerad studie från OECD visar att Sverige lyckas bättre än många andra länder med att få nyanlända kvinnor i arbete. Tiden för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden minskar och pekar mot en betydligt kortare etableringstid än tidigare. Sysselsättningen för både utrikes och inrikes födda har ökat kraftigt under senare år. Antalet utrikes födda som arbetar är över 1 miljon. Det innebär att nästan var femte som arbetar i Sverige är född utomlands.

Mycket har redan gjorts, och reformarbetet fortsätter även under denna mandatperiod.

Lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, den så kallade tillfälliga lagen, har förlängts med två år, och en parlamentarisk kommitté har tillsatts för att ta ställning till utformningen av den framtida migrationspolitiken. Utredningen kommer att ge riksdagens partier möjlighet att bidra till en migrationspolitik som har ett brett parlamentariskt stöd och som ska vara hållbar över tid.

Anf. 2 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Den 9 oktober förra året sa statsminister Stefan Löfven till Sydsvenskan att vi behöver ha färre asylsökande och att vi måste ha en långsiktigt hållbar migrationspolitik. Knappt sex veckor senare sa samma statsminister i en intervju i DN: ”Nu har vi en hållbar migrationspolitik.” På de knappt sex veckorna hade absolut ingenting, inte ett kommatecken, ändrats i svensk migrationslagstiftning. Därför måste man fråga sig: Vad menar egentligen statsministern? Vilken är regeringens politik? Och vem står upp för den?

Efter statsminister Stefan Löfvens uttalande om att Sverige behöver färre asylsökande blev det liksom lite dålig stämning i regeringen eftersom vice statsminister Isabella Lövin och Miljöpartiet inte riktigt höll med. Efter något dygn bytte statsministern alltså hatt och sa att han hade uttalat sig som partiordförande för Socialdemokraterna och inte som statsminister.

Fru talman! Den här historien tycks upprepa sig. För bara en vecka sedan sa statsministern till DN: ”Vi ska visa att antalet asylsökande blir färre – rejält många färre för att vi ska klara integrationen.” Jag tycker att det är ett mycket klokt uttalande. Om vi ska ha en verklig chans att klara integrationen måste vi ha en stram invandring under lång tid framöver.

Prot. 2019/20:66
30 januari

Svar på
interpellationer

På socialdemokraternas Twitterkonto höll de med. De twittrade om artikeln med statsminister Löfven. Men miljöpartisterna blev liksom arga igen. Och sex timmar senare ändrade sig Socialdemokraterna på Twitterkontot. Den gamla tweeten raderades, och de twittrade i stället om artikeln i DN med partiordförande Stefan Löfven.

Fru talman! Det kan verkligen inte vara lätt för väljarna att hänga med. Jag tycker i alla fall att det är näst intill omöjligt.

Man kan raljera över allt det här. Men det är en allvarlig fråga. Sverige har under lång tid haft en mycket stor invandring och väldigt lite integration. Det är en farlig kombination.

När vi nu går in arbetet med att ta fram en ny migrationslagstiftning tror jag att många med mig verkligen vill veta: Vad anser regeringen egentligen om migrationen? Ska Sverige ta emot färre asylsökande, eller ska vi ta emot fler? Är regeringens migrationspolitik hållbar? Om man inte anser det, vilka åtgärder är man då beredd att vidta för att den ska bli det?

Ministerns svar till mig i dag är egentligen väldigt tydligt. Regeringens uppfattning verkar vara att allting funkar fint. Det håller inte vi moderater med om. Runt om i Sverige har det vuxit fram ett brutalt utanförskap som innebär att människor far illa. Det leder till trångboddhet, kriminalitet och till att barn inte får tillräckliga kunskaper i skolan.

Vi har ett ansvar för det. För att kunna ta det ansvaret måste Sverige ha en mycket stram invandring under mycket lång tid. Vi moderater vill minska asylinvandringen till nordiska nivåer. Det innebär att vi vill minska den med 70 procent.

Det är vår ingång i Migrationsutredningen, som ska vara klar redan nu i sommar. Vilken är Socialdemokraternas ingång? Det är vi många som vill veta.

Anf. 3 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är intressant att höra Moderaterna tala om bristen på konsekvens, mot bakgrund av det som Moderaterna själva har genomfört och stått för under lång tid.

När vi tillträdde för fem år sedan ärvde vi Moderaternas migrationspolitik. Den baserades på, om Maria Malmer Stenergård minns det, uttalandet om att öppna våra hjärtan. Då hade vi EU:s mest generösa asylpolitik, och vi hade världens mest generösa regler för arbetskraftsinvandring. Vi hade inga regler eller system för medicinska åldersbedömningar. De hade nämligen havererat under Moderaterna, och man hade inte gjort någonting åt det. Det var Moderaternas politik, som regeringen ärvde. Den var uppenbart ohållbar.

Då sa vi socialdemokrater: ”Vi ska fortsätta ta emot och ge skydd åt flyende människor. Men det måste ske på en nivå som vi klarar av.” Det var därför vi var tvungna att strama åt kraftigt 2015 och 2016. Vi införde gränskontrollerna, vi införde den tillfälliga lagen och vi drev igenom id-kontroller. Men när den här kammaren beslutade om id-kontrollerna orkade Moderaterna inte ens rösta för dem. Partiet var så splittrat att man fick lägga ned sina röster. Miljöpartiet orkade ta ansvar och röstade för id-kontroller. Moderaterna gjorde det inte. Om vi inte hade gjort det hade vårt asylsystem totalt brutit samman.

Om vi talar om nivåer kan jag bara konstatera att sedan 2015 har antalet asylsökande minskat kraftigt. Antalet har totalt sett minskat med 87 procent. Antalet ensamkommande asylsökande ungdomar har minskat med 97 procent sedan 2015. Handläggningstiderna på Migrationsverket fortsätter att minska. År 2018 låg de på 16 månader. För 2019 kommer det att bli ungefär 9 månader, och det kommer att fortsätta att minska.

Det är inte bara så att antalet asylsökande minskade kraftigt i Sverige under den förra mandatperioden och under den tid då vi har haft ansvar för den, utan Sveriges andel av det totala antalet asylsökande i EU har dessutom minskat kraftigt. När Moderaterna styrde Sverige tog vi emot 12 procent av alla asylsökande som kom till EU. I dag är den siffran 3 procent. Detta ska jämföras med att vår andel av EU:s befolkning ligger på ungefär 2 procent. Vi ligger alltså nu ungefär där vi ska ligga – kanske något över men väsentligt mycket lägre än Moderaternas 12 procent. Vad vi sa då om att ha andrum och att vi måste fördela det hela mer jämnt har det precis också blivit.

Nu befinner vi oss i ett läge då Moderaterna har svängt tre fyra gånger på nästan alla punkter som man över huvud taget kan tänka sig. Men det är väl magstarkt när jag här blir anklagad för inkonsekvens trots att det var vi som tog tag i de regler som Moderaterna hade drivit fram. Vi har sett till att strama åt på sådant sätt att det nu går att klara av situationen.

Moderaterna har varit ute och varnat för att det kommer att komma många fler, men det där har vi faktiskt inte sett något av. Tvärtom anger de bedömningar som finns att det kommer att ligga kvar på ungefär samma nivåer. Om vi inför ett system med en lista av säkra länder kommer antalet asylsökande med all sannolikhet att fortsätta sjunka ytterligare.

När jag ändå har Maria Malmer Stenergard här i talarstolen skulle jag vilja ställa en fråga till henne. Jag såg i medierna häromdagen att Moderaterna inte längre tänker stå fast vid migrationsuppgörelsen från 2015 som avser kvotflyktingar. Vi kom då överens om att ta 5 000 kvotflyktingar – de mest utsatta i hela världen – till Sverige. Jag vill fråga henne om Moderaterna står fast vid uppgörelsen från 2015, eller sviker de även denna uppgörelse?

Anf. 4 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Man kan sammanfatta migrationsministerns svar i fyra punkter:

1. Betydligt färre söker asyl jämfört med 2015.
2. Vi har ett effektivt återvändande, något han var inne på i sitt första inlägg.
3. Nyanlända etablerar sig snabbare på arbetsmarknaden, vilket han också var inne på i det första inlägget.
4. Allting är Moderaternas fel.

Låt oss ta detta punkt för punkt. Jag tror att få håller med om migrationsministerns analys.

För det första vad gäller volymerna: Det är väl för väl att vi inte ligger på 2015 års nivåer nu. Men vi ligger fortfarande högt i antal och i relation till andra länder. Vi kan heller inte bortse från att vi har haft väldigt höga

nivåer under väldigt lång tid. 13 procent av Sveriges befolkning är född utanför Europa. En fjärdedel har utländsk bakgrund.

För det andra påstår ministern att vi har ett effektivt återvändande. Studier visar att hälften av dem som borde lämna landet gör det. Det betyder att hälften blir kvar. Det hade inte jag varit nöjd med. Utvisningarna har havererat. Polisen larmar om brist på förvarsplatser och kräver dubbelt så många för att kunna verkställa utvisningar. Regeringen är dock nöjd med status quo. Hur ska polis och migrationsverk då kunna göra sitt jobb?

Den tredje punkten handlade om integrationen. Arbetslösheten bland utrikes födda är omfattande. Den är ganska exakt fyra gånger så hög för utrikes födda som för inrikes födda. Att den efter en brinnande högkonjunktur är något lägre är knappast en framgångshistoria eller något att vara stolt över. Över 30 procent av dem som är utrikes födda saknar gymnasieutbildning, och vi vet att det tar väldigt lång tid för dem att komma i arbete om de någonsin gör det.

Punkt fyra var att allt är Moderaternas fel. Jag är den första att skriva under på att Sverige under decennier har haft en ogenomtänkt invandrings- och integrationspolitik. Vi är många partier som bär ansvar för det. Jag tycker att det är jättebra att vi rodde i land 2015 års överenskommelse. I det sammanhanget kan det vara intressant att påpeka att det fortfarande finns delar i den som Socialdemokraterna inte har genomfört.

Det som skiljer oss åt är att vi i Moderaterna har lärt oss vår läxa. Vi har lagt om vår politik och står fast. Vi har gått in i Migrationsutredningen och exakt talat om vilka ingångsvärden vi har. Fortfarande har vi dock ingen aning om vad Socialdemokraterna tycker. Ena dagen tycker de att man ska minska antalet asylsökande och att vi har en ohållbar invandringspolitik. Nästa dag tycker man någonting helt annat, efter att man har fått skäll av Miljöpartiet. Hur ska vi och väljarna veta vad som gäller?

Vi har som sagt lärt oss av våra misstag. Migrationsministern hänvisar till allt som Socialdemokraterna gjorde 2015 tillsammans med oss andra. Det var nödvändigt. Men, fru talman, har de redan glömt allt? När man lyssnar till den samlade regeringen tycks det som om den är beredd att gå tillbaka till den punkt där vi befann oss innan. Det var en ryckig politik där man öppnar och stänger, beviljar amnestier och medger en gymnasielag. Det där är helt ohållbart.

Vi måste nu ha en långsiktig och stram migrationspolitik. Sedan 2017 har Moderaterna sträckt ut handen till Socialdemokraterna. Vi båda borde utgöra basen i en långsiktig politik som kan stå sig över val. Jag tror att det finns väldigt goda förutsättningar om Socialdemokraterna driver den politik som man säger att man vill driva, i stället för att driva Miljöpartiets invandringspolitik, som man har gjort hittills.

(Applåder)

Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! När det verkligen gällde var det Miljöpartiet som stod upp och som i denna kammare orkade rösta igenom åtstramningar av migrationspolitiken så att vi fick ned de ohållbara nivåer som vi ärvde av den gamla moderatregeringen. Detta orkade Miljöpartiet. Moderaterna orkade det inte – tvärtom. När vi behandlade id-kontrollerna tryckte Moderaterna på gul knapp och avstod. Om de hade fått som de velat hade vårt asyl-

system brutit samman 2016. Vi hade aldrig klarat av den stora mängd människor som hade kunnat komma hit från Tyskland. Sådan ser historien ut.

Maria Malmer Stenergard säger att hon sträcker ut handen och att hon gärna vill komma överens med oss om migrationspolitiken. Nu förs ju en diskussion i den kommitté som på regeringens uppdrag hanterar migrationsfrågorna. Vi får se var den landar. Vi för gärna diskussioner med Moderaterna också. Men jag måste säga att förtroendet för Moderaternas förmåga att hålla några uppgörelser över huvud taget är inte starkt. Det börjar bli Moderaternas signum att så fort man tecknar en uppgörelse tar det inte lång stund innan de springer ifrån den.

Decemberöverenskommelsen är exempel nummer ett. Den skulle hålla i åtta år. Moderaterna pallade inte att stå upp för den ens i åtta månader. Energiuppgörelsen skulle ge fasta förutsättningar för energipolitiken framöver och skulle också hålla för lång tid. Moderaterna pallade inte att stå fast vid den heller. Vid gängsamtalet som vi hade i somras bröt Moderaterna upp innan förhandlingarna var slutförda. Trots att vi ville fortsätta förhandlingarna ville de inte komma överens och avbröt dem därför i förtid.

Nu kan jag läsa i medierna att de inte heller orkar stå upp för migrationsuppgörelsen från 2015 vad gäller kvotflyktingarna. Utan när Sverigedemokraterna svänger då svänger även Moderaterna. Det är som Fyrtornet och Släpvnagen. När de svänger följer Moderaterna automatiskt efter.

Jag diskuterar gärna detta med Moderaterna framöver, men jag måste ändå ställa mig frågan vad en uppgörelse med Moderaterna är värd nu för tiden. Det är som att skriva i vatten. Det man undertecknar ena dagen kan nästa dag vara totalt överspelat. De snurrar som en köksfläkt mellan olika positioner. Det är ett bekymmer för man måste kunna lita på att partier som går in i en uppgörelse också håller den. Om vi ska kunna komma överens om detta måste vi vara säkra på de orkar stå för det de säger. Då kan de inte svika uppgörelser efter hand.

Vad gäller de andra delarna har exempelvis volymerna kraftigt minskat till följd av de åtgärder som vi har vidtagit. Integrationen har kraftigt förbättrats. När Moderaterna styrde landet tog det i genomsnitt ungefär åtta år för en nyanländ att etablera sig på arbetsmarknaden. I dag ligger siffran på ungefär fem år. Integrationen i dag är alltså nästan dubbelt så snabb med vår politik än vad den var med deras.

Sedan vi tillträdde har över 80 000 före detta asylsökande lämnat Sverige. Det är 1 000 i månaden. Vi kan nu också göra återsändanden till länder dit vi tidigare inte kunde göra det. Till exempel finns numera tack vare sittande regering ett avtal med Afghanistan. Det är likadant med Marocko och ett antal andra länder, dit vi nu kan göra återsändanden på ett sätt som vi inte kunde tidigare. Vi kommer naturligtvis att fortsätta att förstärka de insatserna, men kom inte och påstå att vi inte har arbetat även med de frågorna!

Anf. 6 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag hör ingen köksfläkt, men jag hör verkligen ljudet av krossat glas. Det kastas nämligen sten i det egna glashuset.

När vi nu talar om att hålla avtal, hur gick det egentligen med utredningen om kompetensutvisningar? Varje vecka läser vi om människor som utvisas ur det här landet för små bagatellartade fel från arbetsgivarens sida.

Man lovade att en utredning skulle vara tillsatt den sista december 2019. Vi var många som satt där på nyårsafton och väntade på att få skåla för de direktiven. Men de kom aldrig, så tala inte om att inte hålla avtal!

Det här drabbar strävsamma människor som svenskt näringsliv behöver. Ni och Miljöpartiet kan återigen inte komma överens utan tillåter återigen att det låser sig på det migrationspolitiska området. Jag tror att många som lyssnar till debatten tycker att detta är genuint tråkigt och blir genuint beklämda över att tonen är som den är.

Socialdemokraterna och Moderaterna måste kunna blicka tillbaka gemensamt och lära oss av våra misstag, men också blicka framåt och ta fram en gemensam stram och hållbar migrationspolitik som vi kan stå för. Om vi ska gå in i den typen av förhandlingar måste vi dock veta vad Socialdemokraterna vill. Tillsammans med Tobias Billström, som sitter med mig i utredningen, presenterade jag exakt vilka ingångsvärden Moderaterna hade innan utredningen drog igång. Vi är beredda att diskutera vad som helst för att vi ska kunna nå en stram och hållbar politik. Men vi har ingen aning om vad Socialdemokraterna vill, fru talman. Om ministern kunde använda det sista inlägget till att förklara det skulle jag vara innerligt tacksam.

Jag kan upplysa dem som tittar om att jag inte har möjlighet att svara på migrationsministerns nästa inlägg. Han har för vana att ibland komma med lite anklagelser i sitt avslutande inlägg. Ha gärna det i minnet!
(Applåder)

Anf. 7 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Om Maria Malmer Stenergard vill använda ett exempel där vi sviker ett löfte och nämner kompetensutvisningar är det ett fullständigt felaktigt exempel. Hon vet mycket väl att vi sitter och skriver på precis de direktiven. Orsaken till att vi inte har kunnat lägga fram dem ännu är att vi har varit tvungna att utöver kompetensutvisningarna även adressera en annan fråga, nämligen allt fusk och fiffel som sker i samband med arbetskraftsinvandringen och som har kommit in på svensk arbetsmarknad till följd av Moderaternas uppgörelsepolitik från 2009. Alla vet att arbetskraftsinvandring nu används på ett mycket systematiskt sätt bland annat av organiserade kriminella för att tjäna pengar. Det måste vi komma åt. Utöver att lösa frågan om kompetensutvisningar måste vi också lösa frågorna om fusk, fiffel och organiserad kriminalitet i det här sammanhanget. Vi kommer att be en utredare att se över hela paketet, inte bara kompetensutvisningar.

Den fråga jag ställde gällde hur vi kan lita på att Moderaterna verkligen håller sitt ord om vi ska göra en uppgörelse med Moderaterna. De lämnar nämligen alla andra uppgörelser. De lämnade decemberöverenskommelsen och energiuppgörelsen. Gängsamtalen vill de inte slutföra. Nu lämnar de också som sagt migrationsuppgörelsen och uppgörelsen om 5 000 kvotflyktingar. Kvotflyktingar hör till de allra mest sårbara och utsatta flyktinggrupperna. Inte ens dem orkar Moderaterna längre stå upp för, trots att vi kom överens om just det 2015.

Vi bedriver våra förhandlingar inom ramen för kommittén. Maria Malmer Stenergard vet precis vad det är vi står för. Vi står för en långsiktigt hållbar och brett förankrad migrationspolitik. Den kan inte avvika väsent-

ligt från övriga EU-länder. Vi driver detta inom ramen för kommittén. Jag ser fram emot att få se kommitténs betänkande när det kommer fram. Jag är övertygad om att det kommer att landa på ett bra sätt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2019/20:66
30 januari

Svar på
interpellationer

§ 6 Svar på interpellation 2019/20:209 om inrättande av ett testamentsregister

Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Larry Söder har frågat mig om jag avser att verka för att regeringen lämnar förslag om att inrätta ett testamentsregister hos Skatteverket.

Syftet med ett testamente är att en avliden persons yttersta vilja ska kunna beaktas och bli styrande för fördelningen av hans eller hennes kvarlåtenskap. Det är viktigt att testamentet förvaras på ett betryggande sätt, så att denna vilja kommer i dagen och kan respekteras. Ett testamentsregister i offentlig regi är inte det enda eller nödvändigtvis det bästa sättet att säkerställa detta. Ett frivilligt statligt register skulle inte hindra förekomsten av förfalskade eller borttappade testamenten. Det finns vidare redan privata aktörer som tillhandahåller förvaring av testamenten.

Den dåvarande regeringen beslutade 2012 att inte gå vidare med ett förslag av Skatteverket om att inrätta ett statligt testamentsregister. Det är dock allvarligt om det visar sig att testamenten av olika anledningar inte kommer fram efter ett dödsfall. Ett arbete med att överväga frågan på nytt har därför inletts i Regeringskansliet, och jag avser att återkomma i frågan.

Testamenten har i vissa avseenden likheter med framtidsfullmakter. Regeringen tillsatte i somras en utredning som ska överväga om och hur framtidsfullmakter ska kunna upprättas och hanteras elektroniskt. Frågan om ett register för dessa fullmakter aktualiseras i det sammanhanget. Det finns därför anledning att beakta det arbetet inför ett ställningstagande i frågan om det bör inrättas ett statligt testamentsregister.

Anf. 9 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! När en människa tas hädan är det en tid av sorg för anhöriga. Och man ska få sörja. Efterspelet bör vi kunna ordna på ett värdigt sätt som ger tid för sorg. Men inte alltför sällan är efterspelet en tid av bråk och brutna relationer till nära personer. Allt oftare har ett testamente upprättats, något som jag personligen anser är väldigt bra och som i de allra flesta fall gör det möjligt att gå vidare utan krångel och diskussion. Ett testamente är en persons sista vilja. Därför bör det på alla sätt respekteras och värnas.

Det är dock tyvärr inte ovanligt att testamenten försvinner eller att tvister om testamentens giltighet uppstår. Om detta sker saknas verktyg för att styrka den avlidnes yttersta önskan. Det kan leda till bråk och splittring inom familjen och i vissa fall till att pengarna som de närmaste haft rätt till i stället hamnar hos Allmänna arvsfonden.

Därför menar vi kristdemokrater att det är hög tid att upprätta ett testamentsregister. Vi anser att Skatteverket är bäst lämpat att förvalta ett sådant. Myndigheten har redan ansvar för registrering av dödsfall, utfärdande av dödsfallsintyg och folkbokföring. Dessutom har Skatteverket självt uttryckt sig positivt till att hantera ett testamentsregister, vilket hade kunnat fungera som registret över alla äktenskapsförord.

I dag är det många som väljer att förvara sina testamenten i bankfack, hos advokat eller hos bouppteckningsföretag. Men det innebär inga garantier för att testamentet faktiskt kommer fram vid testatorns död. Advokatbyrån kan ha lagts ned, eller så har bankfacket inte öppnats framför vittnen, om banken ens tagit emot testamentet.

Avsaknaden av ett testamentsregister ökar risken för att testamenten förfalskas, förstörs eller helt enkelt kommer bort. Att förstöra ett testamente är en brottslig handling, men risken att bli upptäckt är minimal. Att Sverige saknar ett system för att säkerställa en persons sista vilja menar jag innebär en allvarlig brist i rättssäkerheten.

Detta är en fråga som har diskuterats länge men inte har nått i mål. Kammarkollegiet har haft flera generaldirektörer som har förespråkat ett register, och Kristdemokraterna har drivit frågan under lång tid. Även socialdemokrater har vidrört frågan, men som regering står man fortfarande utan svar på hur man vill lösa detta.

Samtidigt är det en politisk fråga där vi har saknat tydliga meningsmotståndare. Jag uppfattar ändå att vi alla är överens om att det här är ett problem som vi på ett eller annat sätt måste lösa. Jag menar att det är dags att vi åter försöker lyfta upp frågan om ett testamentsregister för att skydda människors sista vilja.

Ministern säger i sitt svar att ett statligt register inte nödvändigtvis är det bästa alternativet. Men samtidigt ser ministern egentligen samma problematik som jag, vilket han redovisar i sitt svar. Vilken är då den lösning som ministern ser som optimal? Det skulle vara väldigt intressant att få höra.

Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Den första frågan man kanske ska ställa sig i debatten är att om Kristdemokraterna tycker att det är en så angelägen och viktig fråga, varför genomförde ni inte det när ni hade chansen? Det är precis så historien ser ut.

Det var nämligen så att Skatteverket lämnade ett sådant förslag 2008, och då satt Kristdemokraterna i regeringen. Sedan låg det, och det hände ingenting med det förslaget i fyra års tid ända tills 2012. Då spolade den dåvarande regeringen förslaget. Det var samma regering som Kristdemokraterna satt i. Frågan är: Varför kommit ni till oss tio år senare och kräver att vi nu ska genomföra det som ni inte orkade göra 2012? Den frågan tycker jag att Larry Söder ska svara på.

Det kan finnas argument för att införa ett sådant register. Men det finns också ett antal frågor som man i så fall måste lösa. Ett centralt vägval är om det ska vara obligatoriskt eller om det ska vara frivilligt. Det har i sin tur bäring på frågan: Vilket testamente är det som ska gälla?

Väljer man den frivilliga vägen, som jag förstår att Kristdemokraterna vill göra, är frågan: Om det kommer fram ett senare testamente som inte är registrerat, vilket är det i så fall som ska gälla? Är det testamentet som är registrerat eller det som kanske har skrivits på dödsbädden när man känner att man bara har några dagar kvar?

Vilket testamente är det då som ska gälla? Vad är det som egentligen är den sista viljan i en sådan situation? Ska det vara obligatoriskt, eller ska det vara frivilligt? Vilket testamente är det i så fall som då ska gälla, det som är registrerat eller det som är det allra sista? Den frågan måste man ställa sig. Sedan finns det en massa praktiska frågor. De gäller vem som ska hålla i ett register, vem som ska betala det, vem som ska administrera det och så vidare.

Nu ser jag att det finns ett tillkännagivande. Vi kommer från regeringens sida naturligtvis att arbeta vidare med frågan mot bakgrund av det. Men dessa frågor ska inte hanteras lättvindigt eller hastas fram. Det rör sig som sagt om människors yttersta vilja, och det måste hanteras med stor respekt.

Vi kommer även fortsättningsvis att arbeta med frågan. Men det är för tidigt att redovisa någon tidsplan för hur arbetet ska fortlöpa.

Anf. 11 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! När det gäller frågan om vilket testamente som ska gälla är det den situation vi har i dag. Det är inte något argument för att man inte ska inrätta något testamentsregister. Jag menar att en utredning om testamentsregister får ge svar på den frågan. Jag skulle personligen gärna se att det som man har registrerat i testamentsregistret är det som gäller. Men det kan finnas olika orsaker till varför man väljer en annan väg.

Ministern har uppfattat det rätt att vi vill att det ska vara frivilligt. Vi tror ändå att det är bättre med ett frivilligt testamentsregister än inget testamentsregister alls. Jag redovisade också i mitt första inlägg vem vi anser skulle kunna ha hand om detta och vem som skulle kunna ha ansvar för det, och det är Skatteverket. Det har andra delar som gör det möjligt. Det finns andra delar som skulle ge samordningseffekter om man också hade ett testamentsregister där.

Sedan måste jag ändå säga att det är otroligt tråkigt att i varje interpellationsdebatt få höra vad andra har gjort och vad andra inte har gjort. Vi har en regering som har ett ansvar. Vi som ledamöter har en möjlighet att ställa frågor till ministern efter sitt ansvarsområde. Det är ministerns ansvarsområde, och då tycker jag att man ska svara efter den diskussion som man själv har.

Uppenbarligen har ministern suttit i samma situation i fem år och inte gjort någonting när det gäller testamentsregister. Tycker ministern inte att det är en fråga över huvud taget, utan det behövs ett tillkännagivande för att ministern ska tycka att ett testamentsregister är intressant att arbeta med? Jag tycker att det är intressant att arbeta med det.

Det finns människor därute som lider varje gång en sådan situation uppstår. Jag kan inte förstå att det inte skulle kunna vara en prioriterad fråga för ministern att hantera. Man tycker alltid det är intressant att skälla på alliansregeringen som varit någon gång. Någonstans tycker jag att ministern också ska ta ett ansvar och prata med en ledamot utifrån den situation som är i dag.

Det är faktiskt lite skämmigt varenda gång. Jag har diskuterat med ministern flera gånger i kammaren. Varenda gång är det precis likadant. Ja, du kan titta på mig om du vill! Men jag blir irriterad. Ministern måste kunna svara en ledamot på rätt sätt utifrån sitt ansvarsområde och inte alltid gräva tillbaka och hitta ansvar hos någon annan.

Det är ministerns ansvar. Jag frågar vad ministern tycker är rätt sätt att hantera en sådan situation. Testamentsregister finns inte. Tycker ministern att det ska finnas ett testamentsregister – ja eller nej?

Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Skälet till att jag ställer frågan är att det måste finnas ett argument för varför ni lade ned hela idén 2012. Jag tror nämligen att det finns ett sådant argument. Det argumentet är att det i dag finns privata företag som håller testamentsregister och som man kan vända sig till i den delen.

Jag tror att det helt enkelt var så under alliansregeringen att man såg att om staten tar över uppgiften kommer vi att dra undan mattan för just de privata företag som i dag finns på marknaden. Det kanske var så att Kristdemokraterna fick vika sig för Moderaterna på den punkten, eftersom Moderaterna kanske såg till de företagens intresse – vad vet jag.

Det var därför jag ställde frågan. Det fanns ett förslag från 2008. Den dåvarande regeringen bestämde sig 2012, efter att ha legat på det i fyra år, att man inte skulle gå vidare. Jag tror att det var med precis det argumentet. Det var det jag sökte efter.

Jag ställer gärna frågan igen. Varför fullföljde ni inte processen när ni hade chansen? Är argumentet att det finns privata aktörer som i så fall riskerar att försättas i konkurs?

Jag noterar tillkännagivandet. Vi kommer att fortsätta att jobba med frågan. Men vi måste lösa de mer principiella invändningarna.

Nu säger Larry Söder att han vill att det ska vara frivilligt. Men det ska ändå vara det registrerade testamentet som gäller. Det innebär de facto att det kanske inte kommer att vara den sista viljan. Det kan finnas ett senare testamente som är den sista viljan. Det kanske inte är en så väldigt klok väg att gå om man nu ska upprätta ett sådant register

Vi kommer att fortsätta att jobba med frågan i departementet. Vi gör det mot bakgrund av tillkännagivandet men också det arbete som vi genomför när det gäller framtidsfullmakter och den utredning som nu arbetar.

Anf. 13 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Jag läser i svaret från ministern: ”Det är dock allvarligt om det visar sig att testamenten av olika anledningar inte kommer fram efter ett dödsfall.” Jag tycker att det är ett tillräckligt argument för att testamentsregister ska undersökas, möjliggöras och se om det finns en praktisk möjlighet att Skatteverket kan ta hand om det.

Det är kanske det som gör mig mest irriterad. Ministern har samma svar som jag har, men ministern vill inte tala om vilken lösning ministern har. Vi kristdemokrater har en lösning. Vi tycker att det ska finnas ett testamentsregister.

Det finns flera argument för det. Jag har efter att jag ställt interpellationen fått brev till mig från ganska många brevskrivare som har problem med detta. Det finns många olika delar som man skulle kunna lösa med ett testamentsregister.

Vi tycker att den sista viljan hos en person ska fullföljas så långt det är möjligt. Men den största vinsten med detta skulle vara att undvika allt det bråk och den situation som kan bli efter ett dödsfall när man inte vet vilket testamente som finns, om det finns ett testamente eller hur egendomen ska fördelas.

Den tid av sorg som man ska ge människor blir inte en tid av sorg utan en tid av bråk. Kan vi på ett enkelt sätt genom ett testamentsregister hjälpa till i den situationen tror jag att mycket skulle vara hjälpt för människor.

Jag hoppas att ministern tar denna fråga på fullt allvar, tar den lite längre och försöker hitta en lösning. Vi vill samma sak. Sedan kan vi diskutera vem som har gjort vad eller inte någon annanstans än i talarstolen.

Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Problematiken är bland annat den att det redan i dag finns privata lösningar för förvaring och hantering av testamenten. Om vi ska förstatliga den sektorn och ta över den kommer vi att slå ut de företagen. Det ska man vara medveten om. Det kan ha varit därför alliansregeringen valde att inte gå vidare med frågan.

Nu står vi i ett läge där vi har ett tillkännagivande och ett pågående arbete med framtidsfullmakterna. Jag utesluter inte att vi kommer att kunna lösa också denna fråga, men det får då göras på ett sådant sätt att vi också knäcker principfrågorna om vilket testamente det egentligen är som ska gälla. Jag tycker att det är viktigt att man inte skapar en ordning där man hamnar i ett läge där det inte är den sista viljan som kommer att gälla. Det kanske är en gammal eller äldre variant av ett testamentesdokument som plötsligt blir det som gäller i stället.

Vi kommer som sagt att fortsätta att bedriva arbetet. Det är för tidigt att redovisa en tidsplan, men jag ser framför mig att vi kommer att fortsätta att jobba med detta på departementet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellationerna 2019/20:211 och 212 om bortförda barn som utsätts för hedersbrott

Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Sara Gille har frågat mig när jag ämnar presentera ett lagförslag angående barn som förs utomlands för barnäktenskap och när en lag ska införas som tvingar släktingar att berätta var deras barn är. Angelica Lundberg har frågat mig vad jag avser att göra för att inte fler barn ska bli bortförda utomlands och bli utsatta för hedersbrott, till exempel barnäktenskap och könsstympning.

Det är av yttersta vikt att Sverige stärker skyddet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Barn och ungdomar i Sverige ska känna sig trygga och inte behöva oroa sig för att utsättas för hedersbrott, bland annat barnäktenskap och könsstympning.

Regeringen har mot den bakgrunden vidtagit flera åtgärder, bland annat tillsättandet av den utredning som Sara Gille syftar på och som avser ett starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv.

I sitt slutbetänkande föreslår utredningen att det införs en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv, ett särskilt barnäktenskapsbrott och ett straffsanktionerat utreseförbud för barn som riskerar att utsättas för barnäktenskap eller könsstympning. Slutbetänkandet bereds i Regeringskansliet, och regeringens ambition är att besluta om en proposition under våren 2020.

Regeringen har tagit ytterligare ett fyrtiotal initiativ som är relevanta i arbetet för att förebygga och förhindra att barn förs utomlands och blir utsatta för hedersbrott såsom bland annat barnäktenskap och könsstympning.

Regeringskansliet har fått utökade resurser för arbetet med familjekonfliktfrågor med ett särskilt fokus på barn- och tvångsäktenskap. Satsningen tar sikte på minderåriga och myndiga personer som förts ut ur landet eller kvarhålls utomlands för att utsättas för tvångsäktenskap, könsstympning, så kallade uppfostringsresor eller andra former av hot, tvång eller våld från familjen.

Syftet med satsningen är att stärka stödet till personer som mot sin vilja eller genom vilseledning har nödställts i utlandet. Regeringens satsning har inneburit en ökad kapacitet för utrikesförvaltningen att hantera den här typen av ärenden och bidragit till kompetensutveckling av värde även för inhemska aktörer som arbetar förebyggande, särskilt kommunerna.

I syfte att upprätthålla arbetet långsiktigt har satsningen på regeringens förslag permanentats och införlivats i utrikesförvaltningens ordinarie verksamhet från den 1 januari 2020.

Polismyndigheten har inrättat ett nationellt kompetensnätverk mot hedersrelaterade brott. Under hösten 2019 och våren 2020 genomförs utbildningsinsatser för alla förundersökningsledare inom myndigheten. Polismyndigheten arbetar även med att ta fram ett nytt, uppdaterat metodstöd för arbetet mot hedersrelaterade brott. Även Åklagarmyndigheten arbetar med att uppdatera myndighetens handbok om hedersrelaterat våld från 2006 och ta fram ett nytt, uppdaterat metodstöd.

Slutligen kan nämnas att regeringen i juli 2019 har gett i uppdrag åt en särskild utredare att bland annat analysera och ta ställning till om det bör införas en särskild straffbestämmelse med en egen brottsbeteckning som uttryckligen tar sikte på hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2020.

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är således en högt prioriterad fråga för regeringen. Vi kan aldrig acceptera att barn utsätts för brott i hederns namn.

Anf. 16 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Jag tycker att det är anmärkningsvärt att statsrådet Morgan Johansson påstår sig tycka att det är av yttersta vikt att Sverige stärker

skyddet mot hedersrelaterat våld och förtryck samtidigt som det inte görs tillräckligt för att faktiskt förhindra det.

Redan i mars 2019 lämnade jag in en interpellation om barn som förs utomlands för äktenskap. I interpellationsdebatten svarade statsrådet Morgan Johansson att detta är en av regeringens högprioriterade frågor. Enligt statsrådet skulle det ha kommit ett skarpt förslag om en ny lag under hösten. Men tyvärr har det uteblivit. Det har inte presenterats något sådant förslag än, och det här var alltså för ett år sedan.

Fru talman! Det är självklart jättebra att statsrådet nu påstår att regeringen äntligen har tillsatt en utredning som avser starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv. Men varför har det tagit så lång tid?

Om det nu är så som statsrådet påstår – att regeringen högprioriterar detta och anser att det är viktigt att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck – borde då inte regeringen arbeta snabbare?

Fadime mördades för 18 år sedan. Vi borde ha kommit mycket längre i den här frågan. Vi står och klampar år efter år i samma spår. Det är ett stort svek mot de barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

I min interpellation tar jag upp att Dagens Nyheter den 11 december 2019 publicerade en artikel om att de 146 barn som saknades i skolan under höstterminen kunde ha förts utomlands. I flera av fallen finns konkreta misstankar om hedersbrott såsom tvångsäktenskap och könsstympning.

Tyvärr för de flesta kommuner inte någon konkret statistik över detta, vilket gör att det inte finns något direkt svar på hur många barn det rör sig om. Och mörkertalet är förstås stort.

Fru talman! Regeringen har en förmåga att inte ta sitt ansvar, utan man skjuter hellre över det på kommunerna. Jag skulle vilja fråga statsrådet om han tänker göra något för att hjälpa de 146 barn som har förts utomlands och i så fall på vilket sätt.

Anf. 17 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Sommarlovet är en härlig tid för de allra flesta barn. Redan i slutet av våren börjar det pirra lite grann i magen, och barnen ser fram emot det stundande lovet efter ett intensivt skolår. Min äldsta dotter har i år sitt allra första riktiga sommarlov, och jag hoppas att det kommer att kantas av sol, bad, lek och massvis med härliga stunder ute i naturen, så som jag själv minns mina sommarlov.

Så här ser det dock inte ut för alla barn. Medan en del får det där härliga pirret i magen har andra i stället magknip och oroar sig. Enligt den granskning som Dagens Nyheter har gjort saknades minst 146 barn i den svenska skolan efter sommarlovet 2019. Det är minst 146 barn, på bara ett år, som är borta när höstterminen startar, och skolan vet inte var de är. Vanligtvis när ett barn försvinner kopplas polis in, och en sökinsats påbörjas för att ta reda på vad som har hänt. Men när det gäller barn som har förts utomlands i hedersbrotts syfte tillåter man dem att försvinna utan att ens räkna dem som officiellt saknade.

I några av de här fallen finns det konkreta bevis på att barnen har förts utomlands för att giftas bort eller könsstympas, och i övriga fall kan vi gissa att det rör sig om någon form av hedersbrott. I varje fall är det också ett brott mot barnets rätt att gå i skolan och mot den svenska skolplikten.

Prot. 2019/20:66

30 januari

Svar på
interpellationer

Den här siffran, 146 barn, är gravt underskattad, då inte ens hälften av landets kommuner svarat på DN:s enkät. Våra största kommuner, Stockholm, Göteborg och Malmö, är kommuner där vi vet att hedersförtryck förekommer. De har inte lämnat några uppgifter. Det saknas alltså en heltäckande bild av hur stort problemet är i Sverige. Något nationellt register finns inte, och många kommuner saknar handlingsplan och rutiner för vad de ska göra när det upptäcks att barn förts utomlands.

Enligt *Ekots* undersökning i början av 2019 förde endast 13 procent av kommunerna statistik över bortförda barn. Det innebär att 87 procent inte har en aning om hur många barn som förts bort eller om de över huvud taget kommer tillbaka igen. De kan inte heller fånga upp dem som kommer tillbaka och som antagligen har varit med om otroliga hemskheter.

Barn som gifts bort till en äldre man för att sedan utsättas för systematiska våldtäkter eller flickor som får kroppsdelar bortskurna blir berövade sin barndom och får skador för livet, både fysiska och psykiska. Jag tror att ministern håller med om att det är ett av de grövsta brott en människa kan utsättas för. Ändå förekommer det i Sverige 2020.

När min dotter kommer tillbaka till skolan i höst efter sitt första sommarlov, förhoppningsvis utvilad, kanske lite solbränd och med ett och annat skrapsår på knäna, kommer då alla hennes klasskamrater att vara där? Eller hur många stolar kommer att gapa tomma i den svenska skolan efter nästa sommarlov?

Anf. 18 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror att vi alla är besjälade av att så fort som möjligt försöka få stopp på den här typen av brott. Jag vill bara påpeka att det inte är så att det inte har hänt någonting under de senaste 15 eller 20 åren riktat mot just denna typ av brottslighet, för det har det.

Det kanske viktigaste är dock den ideologiska förskjutning som ändå har skett i Sverige under efterkrigstiden. Sverige dras inte längre med de gamla konservativa värderingarna om att kvinnor är underordnade män och att barnen på något sätt är familjernas ägodelar. Nu är det precis tvärtom: Barnen är egna individer med egna rättigheter, och samhället har ett grundläggande ansvar för att se till att dessa rättigheter upprätthålls. Så var det inte i det gamla Sverige.

Det här synsättet, som också har lett fram till att Sverige i dag är ett av världens mest jämställda länder, beror på att Socialdemokraterna och andra partier under en lång rad år har sett till att vi har brutit med det gamla, konservativa synsättet på familjen och individen.

När vi då ser att denna typ av gammaldags, ibland medeltida, sedvänjor och synsätt på familjen kommer tillbaka i vårt samhälle och gör sig påmind i en del av våra invandrargrupper gäller det att vi från vår sida markerar stenhårt mot det. Vi ska se till att inte ha den typen av synsätt kvar och att beivra de brott som begås. Där är vi, och där kommer vi att vara, fullständigt kompromisslösa.

Nu har det skett saker också ting också under de här åren. Exempelvis har vi nya lagar mot tvångsäktenskap och könsstympning på plats sedan länge. Nu för tiden erkänns inte heller några barnäktenskap. Det undantag som fanns för några år sedan är borttaget. Nu arbetar vi med förslag till ytterligare lagstiftning mot hedersrelaterade brott. Det är också, vill jag

säga, en viktig del i det januariavtal som regeringen har tecknat med Centern och Liberalerna.

Jag presenterade i förra veckan ett lagförslag om att ta bort preskriptionstiden när det gäller könsstympning – bara som ett exempel. Om du begår ett sådant avskryvt – där har ni helt rätt – brott ska du vara medveten om att lagen kan nå dig hur lång tid som än förflyter. Därför kommer vi att ta bort preskriptionstiden för just könsstympning. Det innebär också en retroaktivitet i den meningen att detta också gäller de brott som har begåtts innan den nya lagen träder i kraft. Det lagförslaget går vi vidare med.

Vi kommer också inom kort att presentera nya lagförslag. Det är precis de som vi har talat om och haft interpellationsdebatter om tidigare. De baserar sig på den utredning som före detta justitierådet och nuvarande justitiekanslern Mari Heidenborg kom med för något år sedan där hon föreslog ytterligare förstärkningar av lagstiftningen. Det handlar bland annat en ännu starkare lagstiftning mot barnäktenskap, riktad inte minst mot de anhöriga som är inblandade i att arrangera denna typ av äktenskap. Vi kommer att kunna lagföra dem i mycket större utsträckning än tidigare. Det handlar om straffskärpningar vid andra brott, till exempel misshandel och kidnappning, som begås med hedersmotiv. Det handlar också om åtgärder för att förhindra att barn förs utomlands för att giftas bort eller könsstympas.

Vi är som sagt i slutskedet av den beredningen. Vi kommer att kunna gå till Lagrådet med våra förslag inom kort och därefter komma med en proposition till riksdagen.

Anf. 19 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Ja, Morgan Johansson, barn ska vara egna individer. Men tyvärr är det inte så för alla.

Herr ålderspresident! Jag vet att det inte är tillåtet med barnäktenskap i Sverige, men samtidigt förs barn ut ur landet och gifts bort. Även om äktenskapen inte erkänns i Sverige kan de vara juridiskt bindande i det land där de har ingåtts eller enligt de religiösa eller traditionella regler som en grupp följer.

Jag vet också att det inte är tillåtet med könsstympning i Sverige, men samtidigt förs barn ut ur landet för att könsstympas. Det finns också barn som könsstympas här i Sverige – till exempel i en tvättstuga, som vi har hört talas om.

Herr ålderspresident! Statsrådet säger att regeringen ska införa det ena efter det andra, men samtidigt ser man klart och tydligt hur Sveriges så kallade feministiska regering totalt misslyckas med att hjälpa barn och ungdomar att slippa utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

Statsrådet står här och säger att han prioriterar dessa frågor, men det sa ju statsrådet till mig även för ett år sedan. Det är stor skillnad mellan att stå i talarstolen och påstå sig prioritera vissa frågor och att faktiskt göra något åt saken. Jag köper inte statsrådets fina förklaringar förrän jag ser att det faktiskt händer något i samhället. I stället ser vi fall efter fall där barn utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, och tyvärr är det få av de polisanmälda fallen av äktenskapstvång som faktiskt leder till åtal.

Majoriteten av riksdagen vill att det ska gå att utfärda reseförbud när ett barn riskerar att bli bortgift utomlands. Men detta valde vår så kallade feministiska regering att inte rösta för. Vi måste ha nolltolerans mot barn-

Prot. 2019/20:66

30 januari

Svar på
interpellationer

äktenskap. Barn måste få vara barn och inte någons ägodel, sexslav eller dylikt.

Herr ålderspresident! Statsrådet Morgan Johnsson vill ju aldrig ha retroaktiva lagar, så om det nu kommer en lag om något år kommer den ju inte att hjälpa de barn som redan har förts utomlands. Det gick väldigt snabbt att hjälpa de 9 000 afghanska männen, men när det gäller barn och kvinnor verkar prioriteringarna inte vara lika höga. Finns det något som regeringen kan göra för de barn som faktiskt redan har förts utomlands?

Anf. 20 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Herr ålderspresident! Jag tackar statsrådet för svaret.

Att stifta lagar som omöjliggör övergrepp som barnäktenskap och könsstympning har hittills varit otroligt svårt för regeringen, och det oroar mig, herr ålderspresident, att regeringen verkar slå sig för bröstet över de förändringar man har gjort och är på väg att göra. Hittills har inga av regeringens förslag visat sig vara tillräckliga, så förhoppningen att de kommer att vara det denna gång är tyvärr inte så stor.

Så sent som förra året skrevs en lag om här i Sveriges riksdag där beskrivningar som accepterade barnäktenskap fanns kvar, både i regeringens förslag och i det förslag som sedan klubbades igenom – men som Sverigedemokraterna naturligtvis motsatte sig.

Och på tal om barnäktenskap: Efter ett antal förändringar och propositioner är det numera äntligen förbjudet att vara gift med ett barn i Sverige. Det är såklart bra. Men om du ändå är det händer ingenting. Det finns inget straff för brottet att beröva ett barn hela dess barndom.

Jag välkomnar därför att den utredning som Morgan Johansson här talar om i sitt slutbetänkande återigen föreslår att barnäktenskap ska bli kriminaliserat. Jag hoppas att regeringen lyssnar den här gången, inte minst med tanke på att barnkonventionen numera är lag. Tidigare har regeringen flera gånger sagt nej till att göra barnäktenskap kriminellt, något som förbryllar mig. Vill man eller vill man inte utrota barnäktenskap och hedersförtryck i Sverige?

Jag tycker också att det är anmärkningsvärt att ministern försöker reducera den här debatten till att handla om ideologi. Konservativa värderingar, som ministern så gärna talar negativt om, innebär inte att kvinnor ska vara underordnade män. Inte alls! Låt mig bara ha det sagt.

Låt oss också tala lite om det utreseförbud som regeringen har aviserat ska komma under våren. Ett sådant förbud förutsätter att man hittar dessa barn innan bortförandet sker, och med tanke på att kommunerna i dag inte ens har en aning om hur många barn som faktiskt är bortförda efter att det har skett känns det ju som att tillämpningen av detta kan bli lite svår.

Utredningen har vidare föreslagit att den som för ut ett barn ur landet eller på annat sätt främjar att ett barn förs utomlands ska kunna straffas med böter eller fängelse i högst ett år. Sverigedemokraterna anser att straffet borde vara högre, och vi får stöd i den uppfattningen av remissinstanserna.

Därför skulle jag vilja fråga: Vad anser justitieministern att straffet borde vara för de föräldrar som för sina barn utomlands för att bli bortgifta eller könsstympade och som berövar dem inte bara deras skolgång utan hela deras uppväxt? Anser ministern att böter eller fängelse i max ett år är ett rimligt straff för det brottet?

Herr ålderspresident! Svaret på den sista frågan är att Angelica Lundberg får vänta tills vi presenterar lagstiftningen i dess helhet. Då kommer hon att få svar på hur vi lägger oss på straffsidan. Beskedet som jag lämnar i dag när det gäller de här lagstiftningsärendena är att vi är i slutskedet av beredningen och kommer att kunna gå till Lagrådet inom kort. Därefter kommer vi att kunna lämna en proposition till riksdagen.

Utredningen handlar om framför allt tre saker. En av dem är barnäktenskap, och utredningen har föreslagit att skruva ned rekvisiten för att kunna lagföra fler. I stället för att man ska kunna visa på olaga tvång för att ha genomfört eller arrangerat barnäktenskap ska det räcka med att ha förmått någon att ingå ett sådant äktenskap eller att en anhörig, till exempel förälder, har tillåtit det att ske. Det är innebörden i själva lagförslaget, vilket innebär att vi breddar det kriminaliserade området och kommer att kunna lagföra betydligt fler än vad vi gör i dag.

Sedan finns det också i utredningen ett förslag om straffskärpningsgrund för brott som begås med hedersmotiv. Det finns också ett förslag om utreseförbud. Det är alltså inte sant att regeringen inte arbetar med förslag om utreseförbud. Det gör vi genom den utredning som har kommit. Jag tror att det är viktigt att kunna ha bättre instrument för att kunna stoppa detta när det sker.

Den lagstiftningen är alltså som sagt i slutskedet av sin beredning. Men sedan gäller det att tänka på, tror jag, att det inte är så att det inte har hänt någonting. Lagar om tvångsgifte har vi sedan lång tid tillbaka. Lagar om könsstympning har vi sedan lång tid tillbaka. Lagar om att man nu inte erkänner barnäktenskap har vi sedan ett par år tillbaka – det drevs igenom av vår regering. Lagar mot sexuellt utnyttjande av barn har vi sedan lång tid tillbaka. Lagar om förbud mot våldtäkt av barn har vi sedan lång tid tillbaka – etcetera. Det finns många lagrum som man kan använda när det handlar om den här typen av övergrepp. När vi är framme totalt sett i den här beredningen kommer vi att få ytterligare instrument för rättsväsendet att använda sig av.

Dessutom ser vi också över möjligheten att införa en särskild brottsrubricering, alltså ungefär på samma sätt som vi gjorde med kvinnofridsbrotten för 20 år sedan. Genom att införa ett särskilt kvinnofridsbrott fick vi upp straffskalorna totalt sett på den typen av våld, misshandel och andra övergrepp. Vi har en särskild utredare, riksåklagaren Petra Lundh, som ser över hur man skulle kunna genomföra någonting liknande när det gäller hedersbrott – alltså ett eget brott med en egen straffskala. Det skulle kunna medföra ytterligare stramare och strängare lagstiftning än vad vi har nu.

Sedan ska man också komma ihåg att det inte bara handlar om lagstiftning. Det handlar också om att se till att vi när vi väl har en lagstiftning också har poliser och åklagare som kan genomföra de förundersökningar som behövs. Polisen anställer nu 350 nya utredare vars uppgift är att inrikta sig på brott mot barn och brott inom familjen, bland annat de hedersrelaterade brotten. Det är den största satsningen som Polismyndigheten genomför på det här området någonsin.

Vi arbetar förebyggande och sätter av nästan 300 miljoner i ett särskilt program 2018–2020 för att kunna förebygga just hedersrelaterade brott. Vi har sett till att kvinnojourer och brottsofferjourer nu har mer pengar att

röra sig med än någonsin tidigare, och vi har också sett till, apropå de barn som har förts ut ur Sverige, att UD, alltså Utrikesdepartementet, nu har särskilda resurser för att kunna hjälpa till i de konsulära ärenden som det kommer att handla om och kan vara mycket mer aktivt i att försöka hjälpa till att ta hem barnen igen om de har förts utomlands.

Anf. 22 SARA GILLE (SD):

Herr ålderspresident! Statsrådet tar inte det här på så stort allvar som han faktiskt påstår. Det är jättefina ord som Morgan säger här till oss, men vi borde ha kommit mycket längre än så här. Fadime mördades som sagt för 18 år sedan. För ett år sedan stod jag här och tog den här diskussionen med statsrådet, och jag kan konstatera att Sveriges feministiska regering inte har kommit så jättelångt sedan dess. Det borde ha gått mycket fortare. Statsrådet påstår att det här är en av regeringens högprioriterade frågor, och enligt statsrådet skulle det ha kommit ett skarpt lagförslag under hösten, vilket jag inte har märkt än.

Herr ålderspresident! Vi har en så kallad feministisk regering som påstår sig stå upp för kvinnors och barns rättigheter. Samtidigt ser vi samma regering agera direkt kvinno- och barnfientligt på många plan.

Som jag sa i mitt tidigare anförande köper jag inte statsrådets fina förklaringar förrän jag faktiskt ser i samhället att det händer något. Det är stor skillnad på ord och handling, och vi vill se resultat på riktigt.

(Applåder)

Anf. 23 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Herr ålderspresident! Det nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck planerar nu en kartläggning av bortförda barn. Det är bra, men vad kommer att hända sedan? Hur kommer regeringen att agera när det visar sig att detta drabbar massor med barn i Sverige? Är det fortfarande saft och bulle och någon broschyr från Socialstyrelsen som är regeringens taktik för att råda bot på hedersbrotten, eller kommer Morgan Johansson att se till att något görs åt det här enorma problemet på riktigt?

Och om ministern fick sia lite om framtiden – det är ju trots allt han som har korten på hand och vet lite grann om vad den här propositionen kommer att innebära – tror han då att jag när jag läser regeringens förslag kommer att tänka att det antligen har kommit ett bra och heltäckande förslag med kännbara straff för dem som förstör livet för små barn? Kommer propositionen den här gången att innebära att inga fler barn kommer att föras bort från svenska skolor och utsättas för barnäktenskap och könsstympning eller skickas på uppfostringsresor till andra länder? Eller tror ministern att vi kommer stå här igen om något år eller så och debattera samma sak en gång till eftersom regeringen inte heller denna gång kommer att göra tillräckligt?

Det är dags att regeringen sätter press på kommunerna och tar ett helhetsgrepp om det här problemet. Upprätta ett nationellt register och skriv lagar som är så avskräckande att ingen ens vågar komma på tanken att föra ett barn utomlands och begå hedersrelaterade brott! Det barbari som pågår mot de här barnen måste få ett slut nu.

(Applåder)

Anf. 24 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr ålderspresident! Jag blir en smula besviken på de sista inläggen. Stå inte och raljera över saft och bulle, och använd inte den typen av retorik när vi talar om sådana här saker! Tro heller inte att ni kan undervisa mig om Fadime. Fadime var en av mina partikamrater. Hon var aktiv i SSU, och jag tänker på henne varje gång jag tänker på de här frågorna. Använd inte minnet av henne för att försöka skapa en bild av att den här regeringen inte agerar, för det är fullständigt felaktigt.

Det vi nu kommer att gå fram med innebär en väsentligt hårdare lagstiftning. Det innebär ökade resurser till rättsväsendet. Det innebär mer resurser till förebyggande insatser också. Jag påstår att det nog inte finns någon tidigare regering som har gjort lika mycket mot hedersbrott som den här regeringen har gjort och avser att göra under den här mandatperioden. Vi är som sagt snart färdiga med själva lagförslaget, och vi kommer att offentliggöra det i dess detaljer när vi är klara. Men beskedet här i dag är alltså att vi kommer att kunna lägga fram lagförslag nu under våren, först som lagrådsremiss och därefter som proposition.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2019/20:263 om barnskydd vid brottsmisstanke

Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr ålderspresident! Mikael Eskilandersson har frågat mig vad regeringen avser att göra för att förändra reglerna för informationsflödet så att samhället lever upp till barnkonventionen vid placering av barn i familjehem.

Sedan den 1 januari 2020 gäller barnkonventionen som svensk lag. Som stöd för den fortsatta transformeringen av barnkonventionen har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att kartlägga hur lagstiftning och praxis inom olika rättsområden överensstämmer med konventionen. Uppdraget ska redovisas senast den 15 november 2020.

Vad gäller barn och unga som placeras i familjehem följer av gällande lagstiftning en skyldighet för socialnämnden att inhämta nödvändiga uppgifter för att kunna bedöma familjehemmets lämplighet innan placering sker. Det kan till exempel vara uppgifter ur Polismyndighetens misstanke- och belastningsregister. Det är dock viktigt att understryka att sådana utdrag endast utgör en del av det underlag socialnämnden behöver. Ett barn som placeras ska alltid få det bättre, inte sämre, och socialnämnden har ett övergripande ansvar att säkerställa tryggheten och säkerheten för de barn och unga som placeras.

Mot bakgrund av brister som Inspektionen för vård och omsorg har lyft fram gällande den sociala barn- och ungdomsvården gav regeringen i april 2019 myndigheten i uppdrag att genomföra fördjupade analyser av socialtjänstens utredningar. Analyserna ska omfatta hela processen från hantering av orosanmälan, skyddsbedömning, förhandsbedömning, utredning, dokumentation, beslut, uppföljning samt kommunernas egenkontroll. Uppdraget ska redovisas senast den 22 februari 2020.

Prot. 2019/20:66
30 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 26 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Tack, Lena Hallengren, för svaret!

Interpellationen skrevs med utgångspunkt i ett uppmärksammat fall i Vänersborg. Nu vet jag att ministern inte får yttra sig i enskilda fall, men ett enskilt fall kan ändå vara ett exempel på en brist i ett system och därför ändå ligga till grund för vår diskussion.

Fallet i Vänersborg handlar alltså om ett barn som placerats i ett familjehem där mannen i familjen misstänktes för våldtäkt mot barn, något han senare dömdes till tre och ett halvt års fängelse för. Vänersborgs kommun hävdar att man har gjort det som socialministern säger i svaret, det vill säga att man har efterfrågat uppgifter från polisen före placering, men trots detta inte fått någon uppgift om att mannen i fråga var misstänkt.

Så här säger enhetschefen för familjehem i Vänersborgs kommun: ”Det är ytterst allvarligt när det handlar om så allvarliga brott att vi som socialtjänst inte får reda på de uppgifterna.” Det säger alltså Karin Saini, enhetschef för familjehem i Vänersborgs kommun till radion. Vänersborgs kommun vill nu att reglerna ska ses över och att det ska utredas om kommunerna ska få information tidigare från polisen om vissa brottsmisstankar.

Man undrar då varför Vänersborgs kommun inte har fått uppgifterna om brottsmisstanke tidigare. Det står också i förordningen om misstankeregister, 1999:1135, att uppgifter ska lämnas ut om det begärs av en socialnämnd. Om det på något sätt inte gäller familjehem måste givetvis lagen ändras.

Här har vi en kommun som hävdar att man har gjort allt man kan för att barn inte ska hamna i ett dåligt familjehem men att man inte har fått information från polisen. I just detta fall kan det givetvis finnas olika förklaringar, men det vore bra om vi säkerställer att det aldrig någonsin händer igen.

Lena Hallengren hänvisar till barnkonventionen. Barnkonventionen gällde ju även tidigare, även om den numera är lag. Det är bra att det finns ett redan påbörjat arbete med att analysera socialtjänstens utredningar. Men detta är ju inget nytt. Bristerna vid placering av barn är tyvärr många, och det är också många som vittnar om att barn har fått det riktigt dåligt under socialtjänstens placeringar.

Ofta finns det information hos andra myndigheter, som polisen, Kronofogdemyndigheten eller någon annan kommun, men socialtjänsten får inte tillgång till den. Det återkommer med jämna mellanrum i nyhetsinslag att barn far illa, alltför ofta på grund av att myndigheter inte har delat information. Vi hör om barnfamiljer under utredning som flyttar till någon annan kommun för att undkomma en ofördelaktig utredning. Vi hör också om dåliga och bristfälliga familjehem, som när de blir utdömda av en kommun kan ta emot barn från en annan kommun.

I dagens samhälle, där vi har tillgång till teknik och möjligheter till blixtnabb kommunikation, borde det inte vara besvärligt att skydda barn. I stället för det system vi har i dag, där kommunerna måste efterfråga information, borde det finnas nationella system med register över de familjehem som finns.

Anf. 27 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr ålderspresident! Tack, Mikael Eskilandersson, för interpellationen! Jag måste dock säga att interpellantens första inlägg förbryllar mig, för det är hur många olika frågor som helst som tas upp. Vid nästa tillfälle kanske interpellanten kunde förtydliga om det handlar om misstankeregistret, om familjehem i nationella register eller om privata HVB-hem och insynen i dem? Det finns mycket som man kan fundera och reflektera över.

Precis som jag sa i mitt svar: När man gör en placering av barn så att de inte längre kan växa upp och tillbringa vardagen med sina biologiska föräldrar och syskon i sitt ursprungliga hem ska man försäkra sig om att de får det bättre än de hade det tidigare.

Mikael Eskilandersson inledde med att säga att statsrådet inte kan svara på sådant som gäller ett enskilt fall, men sedan ägnade han en stor del av sin tid åt att beskriva ett enskilt fall, som jag alltså inte kan kommentera. Men om jag ska försöka generalisera kan jag säga så här: Insyn och kontroll genom belastningsregistret är en möjlighet när det handlar om arbete med barn och situationer där barn är i utsatta positioner. Det gäller självklart också vid familjehemsplasseringar. Men jag tror att justitie- och migrationsminister Morgan Johansson, som tidigare stod här i talarstolen, skulle kunna ställa sig bakom att det är en ganska stor sak att säga att redan detta att någon misstänks för något ska få konsekvenser. Vem som helst av oss kan hamna i misstankeregistret, och vi kan lämna det lika snabbt igen om misstanken visar sig grundlös.

Så fort åtal väcks får man information om detta. Det är ingen information som hålls hemlig för till exempel socialtjänsten. Men en person kan finnas i misstankeregistret ena dagen och veckan därefter vara borta därifrån. Någon kan stå med i misstankeregistret helt grundlöst. Det kan också vara så att man hamnar i misstankeregistret veckan efter att socialtjänsten haft kontakt.

Det är alltså viktigt att understryka – detta är inte en bortförklaring – att det handlar om att göra en mycket större bedömning från socialtjänstens sida.

Det konkreta exempel som Mikael Eskilandersson beskriver har jag naturligtvis hört talas om. Om man gör alla typer av kontroller och hembesök menar jag att man hamnar i en situation där det inte kan handla om en enskild misstanke. Dessutom ledde detta till åtal och till fällande dom. Jag utgår från att det gav konsekvenser.

Det är klart att det faktum att HVB-hem i princip är privata påverkar insynen, jämfört med om de varit offentliga. Men så ser verkligheten ut.

Det är angeläget med den översyn som vi gör. Den är väldigt omfattande. Det handlar om att analysera hur hela processen ser ut från att en orosanmälan kommer in till att man eventuellt gör en placering eller eventuellt inte gör det. Vad är det som föranleder vad?

Men, återigen, Mikael Eskilandersson får gärna precisera om han har någon annan fråga än den i interpellationen. Den handlade om informationsflödet och om att leva upp till barnkonventionen. Det informationsflödet menar jag fungerar.

Prot. 2019/20:66

30 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 28 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Ja, det kanske blev mycket, men det är just informationsflödet som jag syftar på. Det gäller egentligen informationsflödet mellan alla myndigheter.

Det finns oftast en sekretess när man hanterar barn. Men man ska tänka på att den sekretessen är till för att skydda barnet. Den är inte till för att skydda förövare. Tyvärr skyddar den sekretessen väldigt ofta förövare. Kommuner vill inte gärna dela med sig av informationen till andra kommuner på grund av att det finns en sekretess. Då måste man vara tydlig med att sekretessen enbart ska vara till för att skydda barnen och inte förövare.

Sedan lyfte jag detta med register över familjehem, för jag anser att det behövs. Det är något som mitt parti har drivit under en längre tid. Vi lanserade det bland annat i valrörelsen 2014. Nu kom ju valrörelsen 2014 att handla om allting annat än utsatta barn, så detta fick tyvärr inte något större genomslag. Men det var en del av det som vi kallar för en barndomsgaranti, det vill säga ett skydd för barn i samhället.

Jag anser nog att barn i dag inte är tillräckligt skyddade i socialtjänstens omsorg. Problemet är att socialtjänsten ibland måste gå in och omhänderta barn. Alla familjer är inte perfekta, och det måste man ha en förståelse för. När man omhändertar barn måste målsättningen vara att det ska bli bättre – det är vi helt överens om. När det finns information om att till exempel ett familjehem är dåligt eller bristande på något sätt borde den informationen vara öppen även för andra kommuner, så att inte ett familjehem döms ut av en kommun och sedan anlitas av en annan kommun. Vi har sett ett antal sådana fall.

Det är en fråga för regeringen att ordna en plattform för utbyte av information. Det hade varit möjligt att göra en plattform för utbyte av information kring till exempel familjehem eller utsatta barn. Det hade man kunnat göra från 80-talet och framåt. Det är ingen ny fråga. Men vad jag förstår finns det i dag inte något fungerande register över familjehem eller någon plattform där myndigheter faktiskt utbyter information.

Man hade då också kunnat komma till rätta med detta med att en person kan finnas i ett misstankeregister en liten stund och sedan försvinna eller inte finnas där när socialtjänsten frågar men tillkomma senare. I det fall polisen upptäcker att de har en misstänkt som är med i ett register över familjehem kan de då informera kommunen om det. Om kommunen då står i begrepp att placera ett barn i just det familjehemmet kanske kommunen bör avvakta några veckor för att se hur det fortlöper.

I detta fall var personen misstänkt, och kommunen fick ingen information om det. Det gjorde att kommunen placerade ett barn i familjehemmet. När det så småningom blev tal om dom flyttade man barnet, för då fick man reda på det. Men det är en brist att man inte fick reda på det tidigare. Hade man fått det hade barnet inte behövt flyttas runt. Dessutom hade barnet sluppit den risk som det är att placeras i ett familjehem där en person är en brottsling.

Anf. 29 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr ålderspresident! Nu blev det precis så där som jag tycker är väldigt olyckligt: att någon som är misstänkt ses som en brottsling. Det är ju inte riktigt samma sak.

Jag tänker inte minst på många av de situationer där det är stökiga familjeförhållanden och mycket annat. Att lämna in en anmälan om misstanke eller att helt enkelt polisanmäla någon och därmed se till att den personen hamnar i ett misstankeregister är ett väldigt effektivt sätt att se till att en person får en, så att säga, samhällelig dom på sig även om åtal inte väcks och det därmed naturligtvis inte heller blir någon dom.

Jag tycker att detta är väldigt viktigt. Det behöver inte vara en dom, men så fort det finns så mycket grund att åklagaren menar att det ska väckas åtal är det offentligt, eller då får till exempel socialtjänsten tillgång till detta. Det är väldigt viktigt.

Men jag tycker att vi måste förhålla oss med försiktighet till en sådan sak som att en misstanke är samma sak som att det är en brottsling. Jag vill vända mig emot det. Det är klart att man kan hitta fall där misstanken ledde till åtal och till fällande dom. Men det är inte rimligt att misstankar som inte leder vidare får stora konsekvenser. Däremot är det rimligt att det får mycket stora konsekvenser om ett familjehem visar sig vara olämpligt. Jag vill också understryka att det är väldigt viktigt att det får konsekvenser även om det varken finns domar, åtal eller ens en misstanke. Det finns många skäl till att ett familjehem skulle kunna vara olämpligt.

Jag tycker att register över familjehem är en intressant tanke. Den har funnits under väldigt lång tid. Mikael Eskilandersson säger att man skulle ha kunnat göra detta för länge sedan. Jag kan inte svara på varför man inte gjort det, men jag kan gissa. HVB-hem är i större skala. Man ska ha tillstånd för att bedriva dem. De är ofta över lite mer tid. Familjehem kan vara över kortare tid. Jag ser framför mig att det är betydligt svårare att få ett sådant register aktuellt och uppdaterat. Men detta är inget som vare sig jag eller regeringen har någonting emot. Tanken har funnits. Jag kan inte riktigt svara på frågan om skälen till att detta inte finns. Nästa gång får Eskilandersson ställa den frågan i interpellationen, så att jag är bättre förberedd.

Jag tror att alla vi som arbetar och verkar i olika socialpolitiska sammanhang ofta får höra att sekretess är ett problem. Vilken sekretess och vilka myndigheter? Jag tycker ibland – jag måste säga det – att det finns myndighetspersoner som faktiskt skyller lite på sekretess. I ett annat sammanhang är inte sekretessen ett problem. Man hittar lösningar för att få det att fungera. Man kan samlas runt ett barn. Det kan vara barn i gängkriminalitetssammanhang. Då behöver man samla många myndigheter för att komma åt det. Då är det inte sekretessproblem, utan då handlar det om att man utbyter information enligt en ordning som fungerar på de allra flesta håll. Men det ska ju fungera på alla håll – det är jag den första att säga.

Det är ändå anmärkningsvärt, tycker jag, att man skyller på sekretessen i stället för att göra det som kanske grannkommunen gör för att faktiskt komma förbi det som kallas för sekretessproblem.

När det gäller HVB är en stor översyn på gång – jag vet faktiskt inte om jag sa det i mitt svar. En stor översyn av samtliga HVB-hem görs, och det kommer en återslag inom någon månad. Det är IVO som gör detta. Det blir väldigt intressant, för det är klart att vi är angelägna om att det är god kvalitet. Det handlar om att se till att de barn som måste placeras blir placerade på allra bästa sätt. Detta är verkligen inte en förstahandslösning eller en andrahandslösning utan en sistahandslösning för socialtjänst och kommun. Man försöker med väldigt mycket annat, men när man tvingas

göra en placering är det klart att den ska göras så att det blir bättre för barnet. Det är viktigt att de har tillstånd och att man känner till hur kvaliteten ser ut.

Anf. 30 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr ålderspresident! Det är viktigt att en misstänkt inte ses som en brottsling, tycker Lena Hallengren. Men jag tycker nog att det är viktigare att barnet inte hamnar hos en olämplig person. När misstanken är borta kan ju personen återigen ta emot barn. I mitt tycke är det alltså inte ett övergrepp som är så stort att det skulle vara ett problem: att en misstänkt person som inte är åtalad och som inte är dömd inte får lov att ta emot ett barn från en kommun. Kommunerna måste ju själva kunna avgöra om det är lämpligt eller inte. Annars skyddar vi förövre.

Vad gäller register över familjehem tror jag inte att det med dagens system är några problem att ha ett register över alla godkända familjehem i hela Sverige och vilka kommuner som efter undersökning har godkänt dem som familjehem. Innan man blir familjehem godkänns man ju av en kommun. Man genomgår en viss prövning och testas ofta om man är lämplig eller inte. Det bör inte vara jättesvårt att genomföra.

Vi hade som sagt med detta i vår barndomsgaranti, som vi lanserade inför valet 2014. Precis som när det gäller garantin på en bil betyder inte en barndomsgaranti att ens barndom nödvändigtvis alltid är felfri, men om brister kommer till myndigheternas kännedom ska dessa göra allt de kan för att åtgärda dessa brister så fort som möjligt. Då får det inte finnas flaskhalsar som gör att information inte går vidare från en myndighet till en annan, utan myndigheter måste kunna föra detta emellan sig.

Det ska heller inte vara möjligt att flytta mellan kommuner och komma undan en utredning från socialen, som det faktiskt är i Sverige. Det ska inte heller vara möjligt för olämpliga stödfamiljer att bara byta kommun och helt plötsligt kunna få nya barn som man har som inkomst snarare än att vara omhändertagande.

Anf. 31 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr ålderspresident! Retoriskt är det lätt att säga att man hellre skyddar barn än någon som är misstänkt för någonting, och det är klart att jag ställer upp på att barns bästa ska gå först.

Man måste dock ställa sig frågan hur det går till att hamna i ett misstänkeregister. Vem som helst av oss kan ju polisanmäla vem som helst när som helst för vad som helst. Konsekvensen måste då bli att de barn som för tillfället vistas i det familjehemmet inte längre kan vara kvar och inte bara att man inte gör en övervägd placering där. Så får det helt enkelt gå tomt, och alla får veta att det handlar om någon som var misstänkt för sex med barn – fast det inte ledde till någonting utan var helt grundlöst.

Jag kan inte ställa en fråga till Mikael Eskilander, men jag skulle tro att han delar min uppfattning att det vore väldigt olyckligt om detta blev konsekvensen. Det räcker alltså att jag skickar in en polisanmälan om att någon misstänks för brott mot barn.

Däremot är det förstås otroligt viktigt att informationen fungerar och att det går snabbt att väcka åtal när det handlar om de här situationerna. Jag tycker dock inte att vi ska frita socialtjänsten från det stora ansvar de har. Man gör ju inte en förfrågan, placerar ett barn och så är det med det.

En placering av ett barn kringgärdas av väldigt många kontroller och ska också följas upp med regelbundenhet. Barnet har sina rättigheter och ska ha en socialsekreterare som kan kontaktas.

Återigen, jag tycker inte att tanken med ett register är fel, men jag är ganska övertygad om att det finns svårigheter i detta och att det är skälet till att man inte har gjort det. Jag vill ändå verkligen säga till Mikael Eskilander som att det är mycket värt att kunna samordna och underlätta för kommunerna i deras placeringar, och jag tycker att det är synd om det ska fastna i en fråga om misstankeregister. Jag tror att det finns mycket annat som man kan göra och som man verkligen bör göra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2019/20:276 om apotekens roll för en nära och hälsofrämjande vård

Anf. 32 Socialminister LENA HALLENGREN (S):
Herr ålderspresident! Sofia Nilsson har frågat mig

- om regeringen kommer att bygga en ny lagändring på de i dagsläget svagt underbyggda argument som lyfts i Läkemedelsverkets rapport
- om regeringen kommer att bygga en ny lagändring på Läkemedelsverkets lagförslag trots att det riskerar att hämma utvecklingen av nya vårdtjänster och tillgängliga helhetslösningar för patienter
- om regeringen kommer att bygga en ny lagändring av föreslagen karaktär, som grundas på en översyn utan övertygande bevisning, empiriskt material eller proportionalitetsbedömning, trots att den kan komma att stå i strid med EU-rätten.

Apoteken är en del av vårdkedjan och bidrar genom rådgivning och andra tjänster till en trygg vård och en säker läkemedelsanvändning. Information och rådgivning om läkemedel och egenvård som ges av apoteken kan innebära att kunden inte behöver kontakta läkare, vilket avlastar hälso- och sjukvården. Olika former av samarbeten mellan vårdgivare och apotek kan vara värdefulla för patienterna och också leda till ett effektivt utnyttjande av vårdens resurser. För samarbete krävs inte att det finns ett ägandeförhållande mellan parterna.

Regeringens hållning är att patienter måste kunna lita på att de får den vård och de läkemedel de behöver utifrån sina behov, inte utifrån kommersiella intressen.

Den dåvarande borgerliga regeringens omreglering av apoteksmarknaden och utvecklingen av nya affärssamarbeten på densamma ledde till att Läkemedelsverket fick i uppdrag att se över om nuvarande begränsningar för att få tillstånd att bedriva apotek är ändamålsenliga eller om det finns skäl för förändringar. Beroende på hur ägandeförhållandena ser ut kan det finnas en risk för överförskrivning och att patienter inte får den mest ändamålsenliga behandlingen. Även sjukvårdsutnyttjandet kan påverkas. Sådana risker behöver tas på allvar.

Apoteken möter många människor och har en central roll när det gäller att hjälpa besökarna till rätt vårdnivå, till exempel egenvård med receptfria läkemedel när det bedöms vara tillräckligt. För att säkerställa att personalen har god kompetens för denna uppgift har Läkemedelsverket ett uppdrag som ska redovisas i juni 2020 att i samråd med Socialstyrelsen kartlägga utbildningar och ta fram förslag på kompetenskrav som ska gälla vid rådgivning om egenvård.

Det är viktigt att apotekens potential att bidra till en bättre läkemedelsanvändning utnyttjas på ett mer effektivt sätt. I augusti 2018 fick Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket i uppdrag att göra en förstudie på området. Förstudien gäller förutsättningarna för att genomföra och utvärdera en försöksverksamhet med en farmaceutisk tjänst på öppenvårdsapotek för en avgränsad kundgrupp och syftar till att uppnå ökad följsamhet till ordinerad behandling. Uppdraget redovisades nyligen.

När det gäller Läkemedelsverkets rapport kan det konstateras att den inte innehåller färdiga författningsförslag och att Läkemedelsverket framför att vissa frågor behöver utredas vidare. Rapporten analyseras för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen har inte tagit ställning till hur förslagen ska hanteras vidare.

Anf. 33 SOFIA NILSSON (C):

Herr ålderspresident! Tack, socialminister Lena Hallengren, för svaret!

Jag är väldigt glad över att ministern och regeringen delar min och Centerpartiets uppfattning att apoteken redan i dag spelar en viktig roll i vårdkedjan. Därför gör det mig lite förvånad att man nu funderar över ett lagförslag som innebär att man starkt kommer att begränsa eller helt stoppa apotekens möjligheter att fortsätta att utvecklas och blir en viktigare aktör framöver. Speciellt förvånad är jag eftersom man försöker åtgärda problem som faktiskt inte finns.

I denna tid med stora krav på omställning mot en nära vård växer spännande innovationer och privata initiativ fram. Allt som oftast är det dessa lösningar som kan skapa nya och förbättrade välfärdstjänster.

Sedan en tid tillbaka har jag med stort intresse följt apotekens utveckling av sjuksköterskemottagningar. Ett exempel som jag skulle vilja lyfta fram är Apoteket Hjärtat, som tillsammans med den digitala vårdgivaren Min doktor genomför gemensamma investeringar i kliniker och tjänster som ökar tillgängligheten i vården. Att vårdgivare och apotek i dag tillåts att göra gemensamma investeringar i denna typ av kliniker, som man kan äga och driva tillsammans, skapar grund för kontinuitet och långsiktighet.

De kliniker som jag har besökt har bestått av en sjuksköterskemottagning inne på apoteket dit patienten kan vända sig för lättare åkommor och besvär. På mottagningen har sjuksköterskan möjlighet att göra egna bedömningar, ge råd om egenvård och koppla upp sig mot en läkare via länk för vidare bedömning. Att det finns en läkare att tillgå vid behov skapar trygghet för såväl sjuksköterska som patient.

Denna typ av klinik eller mottagning skulle kunna bli en viktigare aktör som är med och bidrar till folkhälsan och som är med och utvecklar framtidens hälso- och sjukvård i Sverige. En annan poäng med dessa mottagningar på apotek är kunskapsutbytet mellan farmaceuter, sjuksköterskor och apotekspersonal, vilket ger en ökad kvalitet och patientsäkerhet.

Dessa mottagningar har som sagt kunnat växa fram tack vare att lagstiftningen tillåter det i dag. Problemet nu handlar om att regeringen vill sätta kroken för denna utveckling genom en lagändring som Läkemedelsverket har föreslagit.

Regeringen har gett Läkemedelsverket i uppdrag att se över om nuvarande begränsningar för att få tillstånd att bedriva öppenvårdsapotek är ändamålsenliga. Fokus har varit huruvida privata vårdgivare ska ha rätt att äga apotek och hur man ska se på systerförhållandet mellan vårdbolag och apoteksbolag.

Motivet för Läkemedelsverkets förslag är i första hand risken för överförskrivning av läkemedel på grund av andra incitament till förskrivning än medicinska ändamål samt risk för onödigt vårdanvändande.

Knuten med uppdraget som Läkemedelsverket fick är att det inte finns något som i dag pekar på att dagens situation är ett problem. Nuvarande regleringar av apoteksmarknaden och hälso- och sjukvården, i kombination med de etiska riktlinjer som styr hälso- och sjukvårdspersonal, inklusive apotekspersonal, fungerar väl. Förskrivning och expediering av läkemedel följs dessutom noggrant upp av flera myndigheter. Det finns inte heller några ekonomiska incitament att hänvisa till vård i stället för att hänvisa till egenvård.

Jag undrar därför hur regeringen och ministern ställer sig till att lagförslaget kommer att försvåra eller faktiskt hota att sätta helt stopp för en ny form av nära och tillgänglig vård som skulle kunna avlasta den vanliga vården, skapa karriärvägar för sjuksköterskor samt öka tillgängligheten i hela landet.

Anf. 34 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr ålderspresident! Det är inte ett nytt perspektiv som Sofia Nilsson och jag delar, nämligen att apoteken är en viktig länk i vårdkedjan, det vill säga vårdcentraler, apotek och naturligtvis också sjukhus. Det är klart att det sker ett stort utbyte, och olika kompetenser behöver samarbeta och samverka för att det ska bli effektivt och tillgängligt för patienter i behov av läkemedel.

Men jag ser också risker när det handlar om att ekonomiska intressen blir styrande, och jag vill gärna återkomma till min formulering i mitt svar, nämligen att samarbete inte behöver betyda ett gemensamt ägande. Det förstärker den dimensionen, och det var därför regeringen gav uppdraget till Läkemedelsverket.

Jag tycker att det är naturligt att regeringen agerar och att det finns en försiktighetsprincip så att medborgarna känner sig övertygade om och trygga med att det inte finns något annat syfte eller andra intressen för den vård och de läkemedel de får än att se till att ge det som hälso- och sjukvårdslagen säger om vård efter behov. Man ska inte känna att det kan finnas starka kommersiella intressen bakom.

Det är klart att den tekniska utvecklingen gör att möjligheterna finns. Vi kommer att se mycket av samarbete och samverkan, men jag säger återigen att samarbete och att samverka inte är samma sak som att samäga.

Med anledning av att Sofia Nilsson vid flera tillfällen har talat om lagförslaget från Läkemedelsverket vill jag framföra att det inte finns något lagförslag. Det finns inga författningsfärdiga förslag. Men det finns en utredning från Läkemedelsverket som vi tittar på i Regeringskansliet för att

se om det finns något av intresse att jobba vidare med. För den som möjligen lyssnar på debatten och som funderar över om det finns ett lagförslag eller inte vill jag säga att det inte finns. Ett lagförslag innebär ett förslag som är färdigt att läggas fram nu. Det finns inget sådant. Men om det ska göras några förändringar förutsätts lagändringar, och då har vi ett större arbete framför oss.

Det finns många olika slutsatser, och jag har också noterat att det finns många upprörda känslor över att det finns ett ägande mellan apotek och en vårdgivare – i egentlig mening inte vårdcentraler, om vi ska kalla vårdaktörer på nätet för en form av vårdcentraler. Det är något vi kan se utvecklas. Det vi måste ta i beaktande när vi har gemensamma visioner, som Sofia Nilsson och jag har, är att det handlar om att stärka den nära vården, primärvården, att få en fast läkarkontakt och så vidare. Vi får fundera över hur dessa kedjor ser ut och hur vi får dem att fungera så optimalt som möjligt.

Jag vill understryka att vi kan samarbeta och samverka, och de nya lösningarna är verkligen positiva. Men att samäga är ändå att vrida detta ett steg längre. Den frågan behöver vi fortsätta att analysera.

Anf. 35 SOFIA NILSSON (C):

Herr ålderspresident! Jag vänder mig mot argumenten att utvecklingen kan fortsätta ändå, att det inte behövs ett samägande, trots en lagändring.

Myndigheterna föreslår inte enbart att vårdgivarens möjlighet att äga öppenvårdsapoteken ska begränsas utan även att lagstiftningen ska omöjliggöra ett systerförhållande mellan bolag. Där finns en knut. Det kan säkert finnas samarbeten som inte grundar sig i ett ägarförhållande, men jag kan inte förstå varför man vill omöjliggöra detta alternativ när man inte har sett att de risker som har befarats har realiserats.

Läkemedelsverket lyfter självt upp att gemensamt ägande lättare kan möjliggöra investeringar i form av kliniker eller teknik, och det kan möjliggöra digitalt informationsutbyte.

Evidensia, en veterinärmedicinsk rådgivare som har varit en av samrådsparterna till Läkemedelsverket i översynen, menar att myndighetens förslag i stället skulle kunna leda till förlorad transparens i bolagsstrukturerna om samverkansavtal ska ersätta ägarförhållanden. Här finns egentligen en större risk än att det skulle finnas ett samägande. Det är synd att regeringen vill riskera detta när vi ser att båda delarna kan växa fram. Det kan finnas både ett samarbete och ett samägande.

Den teoretiska risk som Läkemedelsverket bygger hela sin slutsats på identifierades redan i samband med omregleringen av apoteksmarknaden. Regeringen menade då att det inte fanns behov av begränsningar i äganderätten på det sätt som myndigheten nu föreslår eftersom det privata vårdbolaget i sig inte har självständig rätt att förskriva läkemedel. Denna rätt är knuten till förskrivarna anställda i verksamheten, inte själva verksamheten eller bolaget i sig.

Under det decennium som har gått sedan omregleringen av apoteken har den risken inte realiserats. Därför tycker jag att det är synd att regeringen återigen riskerar att utvecklingen kommer att avta eller helt stanna. Hur ser ministern på de riskerna?

Anf. 36 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr ålderspresident! Kommersiella intressen är närvarande på ett helt annat sätt än tidigare, när det inte fanns en avreglerad apoteksmarknad. Det måste man ändå se. Det vore oansvarigt att inte ha det i bakhuvudet eftersom det finns kommersiella aktörer som har möjlighet att receptförskriva och är intresserade av att sälja läkemedel. Om två kommersiella aktörer möts med en gemensam målbild och gemensamma intressen – och jag förnekar inte att de har ambitionen att ge god vård och göra en insats för att ge människor bättre förutsättningar till god hälsa – behöver vi som stat se till att säkra marknaden på det sätt som krävs för att försäkra oss om att de inte tillåts styra.

Jag upprepar att det inte finns något lagförslag. Vi ska inte använda den formuleringen. Om och när det finns eventuella lagförslag kommer vi att presentera dem och vara villiga att diskutera dem. Jag diskuterar jättegärna dem med Sofia Nilsson. Men än så länge finns inga lagförslag att gå till riksdagen med.

Jag vill också understryka att det är viktigt att på olika sätt stimulera utvecklingen med digitala lösningar, tillgänglighet och närhet och att underlätta i tid och rum.

Det är uppenbart att det kan finnas konflikter när ett apotek som vill sälja ett läkemedel samarbetar med en aktör som kan förskriva de läkemedel som man gärna vill ska köpas på ett visst apotek. Jag säger inte att de finns, men de kan göra det.

Det är viktigt att vi fortsätter dialogen i denna fråga. Vi befinner oss bara i början av arbetet. Sofia Nilsson ger ett exempel. Vi har i många sammanhang diskuterat de nätbaserade vårdaktörernas relation till de mer fast placerade vårdcentralerna. Nu är Apoteket AB också inne i arbetet och är delägare i Doktor 24. Jag har ingen annan uppfattning när det gäller det statliga apoteket än vad jag har för privat drivna apotek. Men jag anser att det är min och lagstiftarens uppgift att säkra en positiv utveckling i hälso- och sjukvården samt att öka förutsättningarna och möjligheterna till en tillgänglig, god och nära vård. Vi ska se till att få de synergier som krävs, men vi ska säkra att de kommersiella intressena inte styr och att patienten känner sig trygg.

Anf. 37 SOFIA NILSSON (C):

Herr ålderspresident! När det gäller det här med risken eller faran man ser med förskrivning kopplad till ett ekonomiskt incitament tycker jag att det blir lite knepigt att förstå vad man menar att det faktiskt skulle betyda.

Självklart ska patienten kunna lita på den vård och de läkemedel som han eller hon får. Det är vi helt överens om. Det jag blir lite fundersam över är ministerns och Läke-medelsverkets misstänkliggörande av eller misstänksamhet mot de berörda yrkeskategorierna läkare, farmaceut och sjuksköterska. Det är faktiskt legitimationsyrken. Man menar att de skulle kunna ta otillbörlig hänsyn till ekonomiska incitament på bekostnad av patientens hälsa. Jag tolkar det som att man ifrågasätter den yrkesetik och integritet som gäller för dessa yrkeskategorier.

Inte enbart följer dessa yrkeskategorier noggrant utvalda rekommendationslistor från till exempel SKR eller regionerna och från beställare. De står även under tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg, Läke-medelsverket och TLV. Om man nu misstänker otillbörlig förskrivning eller att

vården i stället för att hänvisa till egenvård väljer att hänvisa till exempelvis ett läkarbesök för att tjäna mer pengar, varför ser man då inte till att förstärka tillsynen?

Ministern och regeringen funderar över hur tillsynen går till. Jag tycker att man i stället för att gå direkt på stora lagändringar eller det som Läke- medelsverket föreslagit skulle kunna se över tillsynsdelen för att möjlig- göra att dessa apotek och denna verksamhet även i fortsättningen ska kun- na utvecklas.

Anf. 38 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Herr ålderspresident! Vi ska naturligtvis se till att på olika sätt använda de digitala möjligheterna men också möjligheten till samarbete och intres- set för samarbete och samverkan på allra bästa sätt.

Jag vill svara kort på Sofia Nilssons fråga varför inte tillsynsmyndig- heterna kan ha uppdraget att se till att detta fungerar.

Jag tänker att vi inte behöver ge tillsynsmyndigheterna uppdrag som blir oändligt stora. Vi behöver säkra upp så mycket vi kan, och sedan har vi tillsynsmyndigheter som ska se till att det efterlevs. Men jag tror att om vi är överens om att det kan finnas brister, då ska vi se till att täppa till så gott det bara är möjligt. Jag tror att våra tillsynsmyndigheter får väldigt mycket att göra om det ska vara de som upprätthåller detta.

Sedan vill jag verkligen dementera. Det är klart att det inte på något sätt handlar om misstro mot något yrke eller misstankar om att någon inte kan hantera sin yrkesetik. Men jag vill säga att kommersiella intressen på- verkar drivkrafter av olika slag.

Jag kan ta den gamla kömiljarden som ett exempel. Precis samma lä- kare, sjuksköterskor, undersköterskor och andra som tidigare fick en kö- miljard för att beta av vårdkön och se till att människor fick sitt första be- sök. Väldigt många fick sitt första besök men inte alltid sitt andra, vilket är ett skäl till att vi tillsammans har gjort en uppdaterad kömiljard. Vi tar ett bredare grepp och ser till att inte ge den typen av felaktiga incitament.

Jag är inte på något sätt ute efter att stoppa positiv utveckling eller för- svåra samarbete. Jag är angelägen om att vi inte ska ha felaktiga drivkraf- ter, att de som arbetar i verksamheten ska känna att de får de bästa förut- sättningarna, att man inte drivs av kommersiella intressen och att patien- terna känner sig trygga med att det är vårdbehovet som styr och absolut inget annat.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.53 på förslag av ålderspresidenten att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Anf. 39 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras av statsrådet Mikael Damberg, justitie- och migrationsminister Morgan Johansson, statsrådet Peter Eriksson och statsrådet Lena Micko.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Statsrådet Mikael Damberg besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Resurser till välfärden

Anf. 40 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Lena Micko. Tack vare det initiativ som vi moderater tog häromveckan kommer välfärden nu att förstärkas med 7,5 miljarder i år. Det är pengar som kan göra stor skillnad ute i landets välfärdsverksamheter. Detta kan förhindra besparingar och uppsägningar som annars skulle ha drabbat landets elever och äldre.

Om några veckor ska riksdagen rösta om detta, och min fråga till kommunminister Lena Micko är: Kommer statsrådet att rekommendera socialdemokraterna här i riksdagen att rösta ja eller nej till välfärdspengarna?

Anf. 41 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Elisabeth Svantesson frågar om välfärdspengarna. Till att börja med vill jag säga att jag välkomnar att Moderaterna är intresserade av välfärden. Vi har under åtta år varit med om att ni sänkt skatterna med 140 miljarder – väldigt mycket pengar. Är det något välfärden behöver är det tillskott.

Vi socialdemokrater tar ansvar för välfärden och prioriterar den. Den budget som vi nu har föreslagit innebär en tidigareläggning av de pengar som skulle ha funnits i budgeten för nästa år. Vad jag vet är detta i dag från er sida endast finansierat med 2 ½ miljard som ni har lagt fram i finansutskottet.

Anf. 42 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag noterar att statsrådet inte kan svara på om socialdemokraterna ska prioritera välfärd före friår eller tvärtom här i riksdagen när vi snart ska besluta om detta. Det är ju intressant för landets medborgare att veta.

Det tog tre veckor innan regeringen kom på att välfärden var underfinansierad, som många av oss andra partier hade sagt. Jag tycker att det är rimligt att ni förstärker i vårbudgeten, men förstärkningar krävs redan här och nu. Kommer statsrådet att rekommendera socialdemokraterna här i riksdagen att rösta ja eller nej till välfärdspengar före friår?

Anf. 43 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater tar alltid ansvar för välfärden. Vi kommer alltid att se till att de förslag vi lägger fram finansieras. Vi gör nu en stor förstärkning.

Hur ni sedan kommer att diskutera i riksdagen är en fråga för finansutskottet att bereda. Helt klart är att detta är minst den förstärkning vi kommer att göra. Vi kommer också att i höstens budgetarbete inför nästa år föreslå hur resurserna till välfärden fortsatt ska förstärkas.

Kommunernas ekonomi och regeringens migrationspolitik

Anf. 44 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Den kommunala ekonomin är under press. Åtta av tio kommuner planerar nedskärningar i välfärden. Vi ser ökade utgifter för försörjningsstöd, stigande barnfattigdom och ekonomiska prognoser utan utsikt till förbättring. Vi kan nog konstatera att den utlovade superekonomin uteblev.

Katastrof, ett systemhaveri – detta, fru talman, är inte mina ord utan kommer från olika kommuner som står inför planerade nedskärningar i välfärden. Det handlar om nedlagda brandstationer, sjukskrivna, sönderstressade lärare, äldre som fryser och funktionsnedsatta som inte får hjälp.

Trots detta ligger Sverige fortfarande i EU:s toppliga vad gäller mottagande av nyanlända. Jag skulle kunna ställa frågan hur mycket mer Sveriges kommuner klarar av, men svaret är att gränsen redan är passerad. Min fråga till civilministern är därför följande: Varför ska kommunerna ta notan för regeringens invandringspolitik?

Anf. 45 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Dennis Dioukarev! Jag är väldigt glad över att vi tillsammans, kommunerna och staten, ser till att vi har en välfärd som vi tar ansvar för och utvecklar. Det finns hela tiden väldigt mycket att fortsätta utveckla.

Men om vi inte hade haft människor som kommit till vårt land och som förstärker på arbetsmarknaden hade detta varit ett ännu större problem. Det tar ibland tid att komma ut i utbildning och arbete; där behöver vi jobba mer intensivt. Men vi kan nu se att etableringstiden har minskat och det tar kortare tid att komma ut i jobb och utbildning. Det är viktigt att poängtera att detta är ett gemensamt arbete för kommunerna och staten.

Anf. 46 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Att man kommer ut på arbetsmarknaden är inte samma sak som att man får ett jobb. Långtidsarbetslösheten är fortfarande skyhögt i många invandrargrupper.

Jag omformulerar min fråga: Tillstår ministern över huvud taget att det finns ett samband mellan kommunernas ekonomi och förd invandringspolitik?

Anf. 47 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Kommunernas ekonomi hänger väldigt mycket ihop med befolkningsutvecklingen och behovet av att hitta olika sätt att klara försörjningen på arbetsmarknaden med fler i arbete. Vi har äldre som har behov, och vi har en snabb åldersutveckling. Det här är ett gemensamt arbete. Statens ansvar är att se till att kommunerna har förutsättningar att klara detta, och det kommer vi alltid att prioritera.

Anf. 48 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Lantbrukare över hela Sverige har under flera år varit drabbade av hot och hat från olika grupper av djurrättsaktivister. Det kan handla om både fysiska och psykiska hot som lantbrukare drabbas av, eller om att man gör intrång i ladugårdar och på gårdsplaner.

Regeringen har vidtagit en del åtgärder, men mer måste göras för att komma åt denna typ av brott mot just lantbrukare. Min fråga till statsrådet Morgan Johansson blir därför: Vilka ytterligare initiativ kommer ministern att ta för att än mer skärpa lagstiftningen så att djurrättsterrorn kan bekämpas?

Anf. 49 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Först vill jag instämma i att det är ett oacceptabelt brott att störa människor i deras yrkesutövning. Alla som driver näringsverksamhet i Sverige har rätt att känna den trygghet det innebär att samhället är där om någon ger sig på dem. Detta gäller självklart även landets lantbrukare.

Vi har vidtagit åtgärder på senare år. Bland annat har polisen kunnat intensifiera sitt arbete mot denna typ av extremism och våldsbrott som riktar mot lantbrukare. Vi har också genomfört en ny kameraövervakningslagstiftning, som gör att det blir lättare att till exempel följa upp och se vad det är för individer som ägnar sig åt detta.

Vi förbereder ytterligare lagförslag. Vi är dock ännu för tidigt i den beredningen för att jag ska kunna lämna något besked om när de kommer att lämnas. Men jag kan försäkra Mikael Larsson om att vi ser allvarligt på denna fråga.

Anf. 50 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det gläder mig att regeringen tar tag i dessa frågor, för det är väldigt viktigt, som ministern sa.

En specifik fråga i detta sammanhang, som många lantbrukare och även Lantbrukarnas riksförbund, LRF, har framfört, är hur man ser på området kring ett lantbruk, det vill säga gårdsplanen, och hur avgränsningen ska se ut där. En följdfråga till statsrådet är om han är beredd att se till att detta område utvidgas så att det inte går att komma så nära in på lantbruket.

Anf. 51 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Den problembilden är väl känd. Den lagstiftning som handlar om olaga intrång är från 60-talet, tror jag. En av frågeställningarna vi tittar på är om man behöver göra något ytterligare i detta.

Vad jag har förstått finns det en del aktivister som använder tillfällen såsom kosläpp och annat till att ta sig in på dessa områden på ett sätt som inte är särskilt välkommet.

Detta är en av åtgärderna vi tittar på.

Anf. 52 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Ju rikare en är, desto mer förstör en klimatet. I klimaträttsvisans namn beslutades i Parisagendan att det skulle ges additionellt bistånd så att inte det viktiga biståndet till bland annat skola, sjukvård, SRHR och good governance skulle urholkas.

Därför blev jag väldigt förvånad när ett parti som kallar sig miljöparti i stället för att se till att de rika inte blev rikare och därmed mer klimatförstörande valde att sänka deras skatter.

Dessutom tar Sverige inte hela sitt ansvar då våra utsläppsmål bortser från vår klimatpåverkan vad gäller de konsumtionsvaror som produceras i andra länder och våra utlandsresor.

Hade det inte, statsrådet Peter Eriksson, varit bättre för jämlikheten, jämställdheten och inte minst klimatet om regeringen i stället för skattelättnader och städbidrag till de rika sett till att få igenom additionellt klimatbistånd?

Anf. 53 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Sverige är ett av de länder i världen som satsar mest för att understödja Parisavtalet och se till att gröna klimatfonden, miljöfonden, anpassningsfonden och annat internationellt miljöarbete bedrivs på ett mer offensivt sätt så att Parisavtalet kan genomföras.

Genom biståndet stöder vi också att en rad länder ska kunna få hjälp och stöd att göra det de behöver för att klara kraven i Parisavtalet.

Vi har inget att skämmas för. Vi ligger långt fram och gör mer än de allra flesta andra länder. Vi ska vara stolta över vårt arbete – även om jag håller med om att det behöver göras ännu mer framöver.

Anf. 54 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! För att de rika länderna, som faktiskt förstör miljön och klimatet mest, ska ta sitt ansvar beslutades i Parisagendan att detta bistånd inte skulle tas från övrigt bistånd utan vara just additionellt.

Det regeringen nu gör är att låta världens fattiga betala notan för de rikas skattesänkningar, städbidrag, konsumtion och resande.

Varför vill regeringen inte följa det vi kommit överens om i Parisagendan och sluta belasta det övriga biståndet?

Anf. 55 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Vi gör som sagt mycket internationellt. Jag skulle tro att vi är uppe i insatser på runt 8 miljarder kronor om året för att stödja klimatomställningen och de länder som finns i det arbetet.

Jag har inte hört några av dessa länder klaga på att vi hjälper till och bidrar till att göra denna omställning internationellt och i våra biståndsländer och att vi stöder Världsbanken och de andra internationella forum vi medverkar i.

Anf. 56 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Denna fråga har jag redan ställt skriftligt till statsrådet Johansson, men av skäl som kommer att framgå ställer jag den även nu när statsrådet är i kammaren.

I mars 2019 utlovade statsrådet Johansson en utredning om möjligheten att stoppa djurrättsaktivisters manifestationer hos lantbrukare. Denna utredning har dock inte kommit igång ännu.

Den 26 november ställde jag därför en skriftlig fråga till statsrådet om detta. Frågan skulle besvaras senast den 4 december. Frågan löd: Varför har ministern och regeringen inte sjösatt den utlovade utredningen än?

Jag fick besked om att svaret från statsrådet var fördröjt till den 11 december, sedan till den 19 december, sedan till den 14 januari, sedan till den 21 januari och sedan till den 29 januari, alltså i går. I förrgår fick jag mejl om att det åter är fördröjt, till den 12 februari.

Därför ställer jag nu frågan här: Varför har ministern och regeringen inte sjösatt den utlovade utredningen än?

Anf. 57 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är nog uppenbart för det flesta att Justitiedepartementet har en hel del att göra. Diskussionen om gängkriminaliteten, skjutningarna och sprängningarna har medfört att vi sätter igång en lång rad processer på Justitiedepartementet och bland annat sjösätter en mängd utredningar.

I ett sådant här läge får vi prioritera vad vi tar först. Vi jobbar med denna fråga men är inte färdiga ännu eftersom vi har låtit frågan om den organiserade kriminaliteten, som har dominerat svensk politik så länge, gå före.

Jag kan dock försäkra Kjell-Arne Ottosson om att vi kommer att gå i mål också med denna fråga. Vi behöver dock lite mer tid för att få denna process på plats.

Anf. 58 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag är helt enig med statsrådet om att gängkriminaliteten utan tvekan är en viktig fråga.

Frågan är dock om detta är ett korrekt sätt att hantera en fråga. Att jag får vänta på svar kan jag leva med. Men våra hjältar som varje dag ser till att vi har högkvalitativ, god svensk mat på bordet, är de inte värda en bättre behandling? Det är nämligen de som väntar mest på svaret från statsrådet Johansson.

Anf. 59 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Precis som jag redogjorde för i ett tidigare svar innebär detta inte att regeringen har varit överksam i dessa frågor. Tvärtom har polisen kunnat intensifiera sitt arbete med denna typ av brott, tack vare att polisen har fått stora förstärkningar de senaste åren. Vi har gjort om kame-

raövervakningslagstiftningen så att kameraövervakning kan användas också i dessa sammanhang.

När det gäller straffrätten har vi en process på gång, och när den är färdig kommer även detta att komma på plats.

Sidas arbete med valstöd

Anf. 60 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Peter Eriksson.

Det går inte att bygga hållbar utveckling, prioritera jämställdhet, värna minoriteter och skapa stabilitet om man inte prioriterar demokrati och demokratiutveckling. Därför har Liberalerna varit pådrivande för att stärka demokratibiståndet i förhandlingarna om januariavtalet, och vi fortsätter att vara pådrivande för detta.

I en inventering från Sida, som kom i november förra året, framkom det att valstödet, alltså stödet till val, inte har slagit rot i Sidas verksamhet.

Vad kommer Peter Eriksson att göra för att se till att Sida stärker sitt arbete med valstöd? Demokrati är inte bara val, men det går inte att ha en demokrati utan val.

Anf. 61 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Låt mig passa på att tacka för Liberalernas stöd till den demokratisatsning som Utrikesdepartementet gör, också inom biståndsverksamheten. Vi prioriterar detta ännu högre än tidigare och genomför det i de nya strategier vi tar beslut om i land efter land.

Min inriktning är att vi satsar brett på demokrati. Vi stärker arbetet mot korruption och för mänskliga rättigheter. Det gäller också partier och val, som givetvis är en central del i arbetet för att få en fungerande demokrati.

Vi har också gett ett uppdrag till Sida, som inom kort kommer att återkomma med förslag om hur detta arbete ska stärkas. Det kommer alltså konkreta förslag framöver.

Anf. 62 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det gläder mig att Liberalernas politik att satsa på demokratibistånd och stärka demokratin i världen har fått fäste i regeringens politik.

Det som oroar mig lite är att statsrådet inte tar den inventering Sida har gjort på lika stort allvar. Det framgår att man gör breda satsningar på demokrati, och det är positivt. Men om valstödet inte slår rot i Sidas verksamhet blir det ingen demokrati.

Anf. 63 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Som jag sa har vi nyligen gett ett uppdrag till Sida att komma med konkreta förslag om hur man ska förstärka arbetet. Detta gäller brett, men det gäller också val, yttrandefrihet och pressfrihet och hur vi ska stärka dessa områden.

Man kan inte bara titta på valfrågor, utan man måste se demokrati i ett bredare perspektiv. Det kommer inte att fungera med allmänna val om man inte har yttrandefrihet eller pressfrihet i landet, till exempel.

Anf. 64 MARIA STRÖMKVIST (S):

Fru talman! Min fråga går till inrikesminister Mikael Damberg.

I tidningarna har man kunnat läsa att polisorganisationen växer och att den aldrig har haft så många anställda som nu, samtidigt som det finns flera tusen elever på polisutbildningen. Man kan också bläddra i tidningarna och läsa att polisutbildningarna inte fylls och att många poliser lämnar yrket, så bilden är dubbel.

Min enkla fråga är: Kan ministern reda ut detta åt mig?

Anf. 65 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det korta svaret är att båda bilderna stämmer, men jag vill börja med en annan bild. Jag tror att många den senaste veckan eller de senaste dagarna har sett bilderna från Malmö, där hundra poliser och tulltjänstemän gjort stora insatser i vissa kvarter där man har haft problem med kriminalitet och narkotika. Då kan man fundera på om alla poliser är i Malmö nu när vi kör Operation Rimfrost och kraftsamlar mot gängkriminaliteten där.

Faktum är att det inte är en dålig fråga, eftersom polisen har varit underfinansierad och underbemannad under lång tid. Därför är det viktigt att polisorganisationen nu växer i hela Sverige.

Vi hade problem vid den senaste intagningsprocessen. Trots att vi har mer än fördubblat antalet som tas in på polisutbildningen minskade det antal som tog sig in där. Det är fortfarande många som söker till polisutbildningen, men alla håller inte riktigt måttet. Det är en viktig fråga för oss att fylla upp de platser som vi nu har finansierat.

Anf. 66 MARIA STRÖMKVIST (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det är glädjande att höra att det faktiskt blir fler poliser, inte färre.

Jag bor i Ludvika i Dalarna, och i vårt län vill vi se fler poliser. Då blir min fråga: Hur säkerställer myndigheten att det finns poliser i hela landet?

Anf. 67 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Detta är en av de viktigaste delarna.

Polisen växer med 10 000 fler anställda, och detta ska märkas i hela landet. Förra året såg vi att det växte i alla polisregioner, vilket var spännande. Region Bergslagen har 224 fler poliser nu än när satsningen startade. Förra året klev 24 nya poliser in på polisstationerna i Dalarna. Framför allt kommer antalet att växa varje halvår, för vi har bestämt oss för att stärka polisen och tryggheten i hela Sverige.

Djurskyddslagen och länsstyrelsens möjlighet att utöva tillsyn

Anf. 68 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Jag är en av dem som fortfarande kollar på tablå-tv. Varje fredag ser jag fram emot *På spåret* med glädje, och varje onsdag ser jag med intresse fram emot att få se *Uppdrag granskning*. Men i går var det varken med glädje eller intresse som jag genomled *Uppdrag granskning*

rapport om den totala misär som visades från en mjölkgård i Hälsingland: koskit och urin upp till knäna och extremt smutsiga djur, en del med sår så allvarliga att man såg benknotorna. Situationen för djuren på gården är helt oacceptabel.

Jag har en fråga till justitieminister Morgan Johansson. Vid misstanke om brott har polisen möjlighet att efter beslut få göra en husrannsakan i en bostad, om man vill hitta bevis. I *Uppdrag granskning* i går redogjordes för att länsstyrelser inte har denna möjlighet när man vill gå in i ett stall för att se om där finns bevis, för att efterleva djurskyddslagen. Jag undrar varför.

Anf. 69 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Vi dividerade lite om vem som skulle ta denna fråga.

Det är flera frågor i en. Jag vill börja med att säga att vi har en ny djurskyddslag som är moderniserad. Den är inte så gammal, utan den kom för lite mer än ett halvår sedan. Den är modernare och tydligare. Vi har nu ett arbete igång för att se till att lagen ska kunna implementeras, men ansvarig minister får återkomma om dessa delar framöver.

Det jag kan säga är att vi tar allvarligt på denna typ av rapportering, för vi ska ha högt ställda djurskyddskrav i Sverige. Vi konsumenter förväntar oss detta, och allmänheten förväntar sig att våra myndigheter tar sitt granskande uppdrag och tillsynsansvar på allvar. Om våra myndigheter skulle komma in med åsikter om hur en tillsyn kan göras bättre är vi i regeringen beredda att titta på det.

Anf. 70 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Tack, statsrådet Damberg, för svaret!

För mig låter det märkligt att det skulle vara ett större intrång att gå in i ett stall för att kunna bedriva tillsynsverksamhet än att gå in i ett privat hem. Det kanske är en stallrannsakan vi ska införa.

Damberg svarade tydligt på frågan. Min fråga var om han trodde att en stallrannsakan skulle kunna vara en framkomlig väg. Om myndigheterna säger att det är vad som behövs tolkar jag det som att man är beredd att titta på detta verktyg.

Ja, vi har en ny djurskyddslag, men uppenbarligen klarar vi det inte hela vägen fram i dag.

Anf. 71 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Man ska veta att husrannsakan är ett av de områden där vi i Sverige har haft strikta regler för när den kan genomföras, även för polisen. Polisen har nu efterfrågat att vi måste se över denna typ av lagstiftning. Detta avser vi att göra därför att vi har haft problem med att polisen inte har kunnat göra ordentlig husrannsakan i till exempel förråd eller andra utrymmen där kriminella ofta vistas och finns och där vi vet att narkotika och vapen kan finnas.

Vi har en utveckling där vi tittar på denna fråga.

Anf. 72 CECILIE TENFJORD TOFTBY (M):

Fru talman! Jag avser att ställa en fråga till statsrådet Damberg.

I går fick vi i riksdagen besök av ett tjugotal ägare till småskalig vattenkraft. Den småskaliga vattenkraften har i århundraden varit en viktig del av vår kraftproduktion. Inte sällan har den varit navet i byn och en del av ryggraden i vår svenska industriutveckling, och den representerar viktiga kulturmiljöer.

I dag producerar småskalig vattenkraft en lokal förnybar el som kan användas för att balansera el från vind och sol. Den ägs ofta av människor som bor på orten, och den är en del av levande svensk landsbygd.

Den småskaliga vattenkraften har länge känt sig lite styvmoderligt behandlad. Min fråga till statsrådet Damberg är: Anser statsrådet att den småskaliga vattenkraften är en samhällsnyttig verksamhet? Jag vill gärna ha ett ja eller nej.

Anf. 73 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Vattenkraften är samhällsnyttig, men det finns också kulturhistoriska värden hos en del av den småskaliga vattenkraften runt om i Sverige.

Som Cecilie Tenfjord Toftby säkert vet har Sverige att implementera EU:s vattendirektiv. Där finns krav på hur vi ska hantera denna typ av frågor, och det har varit ett stort arbete. Jag vet att ansvariga ministrar och departement har varit involverade för att få en bra implementering som möter de EU-krav vi måste följa i vattenfrågor men som också ser till att vi bevarar den unikt som Sverige har genom den småskaliga vattenkraften runt om i landet.

Det är ett viktigt arbete som bedrivs, och vi tycker att vi har haft en bra dialog under resans gång.

Antalet vårdplatser

Anf. 74 PER RAMHORN (SD):

Fru talman! Vi har en kris i sjukvården i dag. Cancersjuka dör i väntan på operation, och äldre människor avlider bakom skynken på akuten utan att något märker det.

Beskrivningen av svensk sjukvård är just nu allt annat än smickrande. En arbetsmiljöenkät som Sveriges Läkarförbund nyligen genomfört visar att 66 procent av läkarna på grund av brist på vårdplatser har skickat hem patienter som egentligen borde ha lagts in. Hela 79 procent av läkarna har de senaste åren skrivit ut patienter för tidigt av samma anledning.

Sverige har i dag 2,2 vårdplatser per 1 000 invånare, vilket är lägst i hela EU, och trenden fortsätter nedåt.

Min fråga går till statsrådet Mikael Damberg. Är statsrådet nöjd med det antal vårdplatser som vi har i Sverige? Om inte, varför har ni då inte vidtagit effektiva åtgärder för att vända utvecklingen? Ni har ändå haft mer än fem år på er.

Anf. 75 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Satsningar på sjukvården är definitivt en prioritering för denna regering. Det kan vara värt att notera att när Sverigedemokraterna stödde en budget för något år sedan valde man 20 miljarder kronor i skattesänkningar i stället för ytterligare satsningar på välfärden. De är klart att det inte underlättar arbetet att stärka och skapa fler vårdplatser i hela Sverige.

Regeringen har nu tidigare lagt 5 miljarder kronor till välfärden. Av dem kommer 1 ½ miljard kronor att gå till landets regioner. 3 miljarder kronor är nu inriktade på en ny och moderniserad kösatsning för att minska köerna. Men ytterst handlar det också om regionerna. De stora regionerna bär ett mycket stort ansvar för att se till att det finns vårdplatser. Det finns också ett politiskt ansvar i dessa regioner att faktiskt ta denna fråga på mycket stort allvar. Det är inte bara staten som kan lösa detta. Huvudansvaret för sjukvården och vårdplatserna ligger på Sveriges regioner. Men staten har visat att vi kommer att göra mycket för att stötta kommuner och regioner i detta arbete.

Avsaknaden av privata företrädare i Valfärdskommissionen

Anf. 76 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Under slutet av förra året inrättade regeringen en välfärdskommission som syftar till att hitta metoder för att stärka välfärden på olika sätt. Det är ett mycket bra och viktigt initiativ med tanke på de utmaningar som vi står inför inom svensk välfärd.

Men till min stora förvåning och besvikelse har regeringen bjudit in enbart företrädare för stat, regioner, kommuner och fackförbund att sitta med i kommissionen. Privat drivna verksamheter inom vård och omsorg är en naturlig del av välfärdens vardag. Tyvärr verkar inte regeringen dela denna uppfattning. De privata företrädarna har alltså inte fått någon plats i kommissionen. Det är mycket olyckligt och bekymmersamt.

Min fråga går därför till statsrådet Lena Micko. Vad är tanken med att regeringen har satt ihop en välfärdskommission utan representation från de privata välfärdsföretagen, och hur tänker man ta till vara den kunskap och kompetens som faktiskt finns där?

Anf. 77 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Valfärdskommissionen är ett mycket viktigt initiativ som kommer att handla om förutsättningarna för hur vi fortsättningsvis ska kunna se till att vi har en bra välfärd i vårt land och att vi behöver flera olika aktörer i detta arbete. Vi har valt att begränsa själva kommissionen till en skara bestående av regeringen och parterna på arbetsmarknaden, eftersom det ändå handlar om huvudansvaret för välfärden och för vård och omsorg. Men vi kommer att ha flera arbetsgrupper och referensgrupper. Jag vet att till exempel Vårdföretagarna är en mycket viktig part i detta arbete, och jag kommer att välkomna dem att tillsammans med regeringen delta i det fortsatta arbetet.

Anf. 78 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Damberg.

Förra torsdagen var en glädjens dag för många samer. Då avkunnades äntligen den slutgiltiga domen i Girjasfallet, och Högsta domstolen gav Girjas sameby rätt. Detta var slutet på en tvist som pågått i över tio år och en historisk vinst för Girjas sameby mot staten.

Men under dagarna som har följt efter detta har det inte bara varit glädje. Bara timmar efter domen började kommentarer med hat, hot och rasism att flöda på sociala medier. Och så har det fortsatt. Samehatet har funnits länge; det är inget nytt. Men detta är ett aktuellt exempel på hur rasismens fula tryne visar sig så fort samiska frågor uppmärksammas. Detta beteende är såklart helt oacceptabelt.

Min fråga till statsrådet är: Vad tänker regeringen vidta för åtgärder för att stoppa detta hat som riktar mot samer?

Anf. 79 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar Jessica Wetterling för en mycket viktig fråga. Samerna i Sverige har historiskt sett utsatts för förtryck och rasism och under vissa perioder också utsatts för hot och trakasserier rent fysiskt. Att vi nu när en domstol avgör en rättslig tvist möts av ett sådant hat igen från vissa individer i sociala medier är fruktansvärt. Jag skäms över att svenskar betar sig på detta sätt i vårt land mot en av våra viktiga nationella minoriteter.

För mig är det viktigt att detta hat tas på allvar och att vi också ser till att polisen prioriterar det. Därför blev jag glad när jag läste polisens uttalande om att de verkligen tar detta på allvar och nu gör sitt arbete för att se om människor också kan dömas för en del av de övertramp som har förekommit i detta fall. Jag hoppas att detta kan visa andra att man inte betar sig på detta sätt i Sverige.

Kompetensen i religionsfrågor på UD och Sida

Anf. 80 MATTIAS INGESON (KD):

Fru talman! Vi har börjat förstå att religion och utveckling hänger samman, och ni vet saker som vi inte vet.

Detta uttalande kommer från en enhetschef på Sida vid ett möte med en av Sidas ramavtalsorganisationer.

Förra veckan svarade statsrådet Peter Eriksson på en fråga från Anders Österberg om övertygelse och religionsfrihet i regeringens demokratisering. Peter Eriksson skrev då bland annat om vikten av att integrera religion som en del i kontextanalys och i multidimensionell fattigdomsanalys.

Mot denna bakgrund skulle jag vilja ställa en fråga till Peter Eriksson om vilka kompetenshöjande åtgärder som han anser bör genomföras för att ge UD och Sida de kunskaper om religion och religionsfrihet som de behöver för att göra dessa analyser. Är Peter Eriksson och regeringen beredda att ge de tydliga uppdrag och tillföra de resurser som behövs?

Anf. 81 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Det är alldeles tydligt att det knappast går en dag utan att man ser att religionen spelar en mycket stor roll i det internationella arbetet kring både biståndsverksamhet och fred och konflikt.

Om vi ska få fred framöver och bättre möjligheter för enskilda länder och människor att utvecklas måste religionen räknas in i detta och kanske mycket tydligare än vad vi har gjort tidigare.

Regeringen har under den senaste tiden höjt förvaltningsanslaget kraftigt för Sida. Det ger möjlighet för dem att använda mer resurser och mer personal på marken nära de insatser och program som genomförs och också ha mer kunskap om situationen där de verkar. Det tycker jag är ett svar som visar att de har större möjligheter och kommer att ha större möjligheter framöver att klara dessa uppgifter.

Förenkling av offentlig upphandling

Anf. 82 FREDRIK STENBERG (S):

Fru talman! Offentlig upphandling är ett viktigt verktyg för Sveriges myndigheter, kommuner och regioner för att tillhandahålla tjänster av hög kvalitet i hela landet. I dag upplever dock många, både leverantörer och upphandlare, att systemet är onödigt komplext och stelbent och ofta leder till överprövningar.

Det finns ett starkt önskemål från kommuner och regioner om att lagstiftningen ska ses över. Flera förslag har lämnats till Finansdepartementet i tidigare utredningar, däribland Förenklingsutredningen och Överprövningsutredningen.

Jag vill därför fråga Lena Micko hur regeringen avser att gå vidare med de förslag som tidigare har lämnats.

Anf. 83 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Hur vi sköter våra upphandlingar är en mycket viktig fråga. Det handlar bland annat om kunskap om regelverken. Här behöver Upphandlingsmyndigheten ge stöd, och man försöker arbeta med det.

Precis som Fredrik Stenberg beskriver är det också fråga om hur vi kan förenkla upphandlingsförfarandet. Därför har vi nu en beredning där vi lägger samman både Förenklingsutredningen och Överprövningsutredningen och i närtid kommer att återkomma med ett förslag som vi har ambitionen att genomföra under mandatperioden.

Beivran av brott mot djurskyddslagen

Anf. 84 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! SVT visade i går ett reportage från en lantgård i Hälsingland där djurskyddslagen flagrant överträds.

Även om det är en av 3 250 mjölkgårdar här i Sverige är det helt klart oacceptabelt när djur far illa. Det spelar ingen roll om Sverige har världens bästa djurskyddslag om den är så tandlös att de som begår de värsta brotten kommer undan och inte fastnar i kontrollen.

Det finns fler exempel på detta. Därför ställer jag min fråga till Morgan Johansson. När Livsmedelsverkets veterinärer anmälde djurskyddet på ett kycklingslakteri, där 2 000 kycklingar skadades varje dag, lade domstolen ned förundersökningen och konstaterade att detta är accepterat av myndigheter.

Anser justitieministern att djurskyddsbrottsligheten måste beivras hårdare?

Anf. 85 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag kan ta den frågan även om lagstiftningen inte är min, och inte heller polis- och åklagarfrågorna.

Man kan väl allmänt sett säga att polis och åklagare måste ha de resurser som behövs för att kunna beivra också den här typen av brott och gå i land med en förundersökning. Mot bakgrund av de stora förstärkningar av polisverksamheten som nu görs kommer man enligt min mening att kunna medverka till att även den här typen av brott kan beivras. Sedan är vi på Justitiedepartementet naturligtvis öppna för att se hur vi i övrigt ska kunna komma till rätta med den här typen av bekymmer och brottslighet, och jag förutsätter att detsamma gäller Jordbruksdepartementet.

Kompetensutvisningar

Anf. 86 ERIK OTTOSON (M):

Fru talman! Jag har haft en dialog med fyra elever på ABB-gymnasiet i Västerås som gör ett arbete om så kallade kompetensutvisningar. Jag vill därför fråga migrationsminister Morgan Johansson om Migrationsverket har gjort honom uppmärksam på de problem som finns med lagstiftningen som rör just utvisning av kompetensinvandring. Och har han uppmärksamats på vilka resurser som läggs och hur man arbetar med att modernisera lagstiftningen för att kunna se till att den kompetens som vi behöver få till Sverige också kan stanna i Sverige – oavsett formalistiska ursäkter för motsatsen?

Anf. 87 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi är inte bara uppmärksammade på detta, utan det är även en del av januariavtalet att komma till rätta med en del av de bekymmer som är förknippade med det som kallas kompetensutvisningar.

Man ska vara klar över att beviljandegraden är över 90 procent – faktiskt ända upp till 97–98 procent – för högkvalificerad arbetskraft, alltså folk som har vidareutbildning, i Sverige som ansöker om förlängning. I andra kategorier är dock beviljandegraden lägre. Det tror jag hänger samman med att företagen ibland, för en del av de arbetskraftsinvandrare med lägre utbildning som kommer till Sverige, glider på vilka regler som gäller. Företagen betalar kanske inte ut den lön de skulle ha gjort, och de ger inte dessa människor de villkor de skulle ha haft. Därmed utnyttjas de och exploateras på ett sätt som inte är rimligt.

Här måste det finnas ett regelverk som fungerar och som inte bara ser till vår kompetensförsörjning utan också ser till att vi har ordning och reda på arbetsmarknaden. Detta kommer vi nu att utreda vidare i en särskild utredning som handlar om just arbetskraftsinvandring.

Rån mot barn

Anf. 88 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Rån mot barn ökar kraftigt. År 2019 steg antalet anmälda rån mot barn med hela 31 procent. Rånen är oftast utstuderat hänsynslösa: Ett ensamt barn omringas och hotas till att ge bort mobiltelefon, jacka och bankkort. Ofta finns även förnedrande våldsinslag med i bilden. För de drabbade barnen slås känslan av trygghet i kras, och det skapas ett trauma för lång tid framöver.

Det talas om att skolan måste bli bättre, att samverkan måste bli bättre och att samhället måste bli bättre på att fånga upp barn på glid. Det talas om fler poliser, om strängare straff för vuxna och om barns rättigheter i samhället. Men när det gäller brottslighet riktas omsorgen i första hand mot kriminella och inte mot de barn som är brottsoffer. Regeringen har flaggat för att begränsa straffrabatten för återfallsförbrytare i åldersspannet 18–20 år, men när det gäller minderåriga förövare har utvecklingen gått åt motsatt håll. Många aktiva kriminella är i 15–17-årsåldern, och många blir kriminella långt tidigare än så. Svensk lagstiftning är inte anpassad till verkligheten.

Min fråga går till Morgan Johansson. Vad gör regeringen för att få stopp på denna utveckling?

Anf. 89 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! En sak jag tycker att man ska notera är att det 34-punktsprogram mot gängkriminaliteten som regeringen arbetar med bland annat handlar om att se över straffskalorna på en del av de brott som begås av organiserat kriminella personer. Där finns faktiskt rån med som ett av brotten. Vi vill gärna följa den framgång som skärpningen av vapenlagstiftningen ju var. Vi höjde straffen för de grova vapenbrotten på ett sådant sätt att vi i väntan på rättegång numera häktar, alltså frihetsberövar, människor som begått dessa brott. Det innebär att vi har fått undan en hel del av de kriminella från gatorna. Vi kommer att behöva göra likadant med andra brott också, och det är precis det vi ser över.

När det sedan gäller yngre kriminella tycker jag att man måste gå in med mer effektiva åtgärder för omhändertagande, men det krävs naturligtvis också sociala insatser riktade mot den gruppen.

En polislönesatsning

Anf. 90 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! I höstas började 651 elever på polisutbildningen. Det innebär att över 360 platser står tomma samtidigt som Sverige har ett behov av att öka antalet poliser. Sedan Socialdemokraterna tog makten har över 4 000 poliser slutat, och bara 2018 slutade 885 poliser. Ungefär hälften av

dem slutade av andra skäl än pension. Samtidigt utbildas alltså 651 poliser från och med i höst, vilket är färre än vad som genomsnittligen slutar varje år.

Den enskilt viktigaste frågan för polisen är lönefrågan. Det är alltså en viktig fråga både när det gäller att behålla poliser i tjänst och när det gäller grund för rekrytering. Min fråga till inrikesminister Mikael Damberg är: Kommer regeringen verkligen att nå sitt mål om 10 000 fler poliser till 2024 utan att göra en särskild polislönesatsning?

Anf. 91 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Jag kan konstatera att det är mer än dubbelt så många som börjar en polisutbildning i dag jämfört med när regeringen tillträdde. Vi har byggt två nya polisutbildningar, och vi fortsätter att kraftigt bygga ut polisen. Just nu är det 3 000 polisstudenter under utbildning, och de kommer att ta anställning i polisorganisationen runt om i Sverige under de närmaste åren.

Rikspolischefen säger till mig att han fortfarande tror att det är möjligt att nå målet om 10 000 fler. Årssiffrorna kom för bara någon vecka sedan när det gäller polisen, och vi har aldrig haft så många poliser anställda i Sverige som vi hade vid årsskiftet. Vi har aldrig haft så många polisanställda i Sverige, och vi har nått ungefär en tredjedel på vägen mot de 10 000 fler polisanställda. En glädjande siffra i decembersiffrorna var också att andelen som slutar hos polisen minskar för tredje året i rad och att ungefär en fjärdedel av dem som slutade i samband med omorganisationen faktiskt har återvänt. Mer måste dock göras för att öka attraktiviteten, så att polis är ett attraktivt yrke.

Utnyttjande av arbetskraftsinvandrare

Anf. 92 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! I en ny bok av Elinor Torp med titeln *Vi, skuggorna* kan vi läsa om det som mina fackliga vänner tar upp varje gång jag träffar dem, nämligen hur människor brutalt utnyttjas av kriminella på svensk arbetsmarknad. Det rör sig om löner så låga som 35 kronor i timmen, om inlåsta arbetare som jobbar 16 timmar om dygnet och om arbetare som utan skyddsutrustning dör på svenska arbetsplatser, obemärkt för svenska myndigheter.

En lagstiftning som byggde på att man blint litade på företag lanserades under alliansåren, med resultatet att kriminella kan – ofta helt ostört – sälja arbetstillstånd och bli rika på andra människors slavliknande arbete. Min fråga till statsrådet Morgan Johansson blir därför: Vad gör regeringen för att stoppa detta?

Anf. 93 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det är uppenbart för de flesta att vi måste reformera arbetskraftsinvandringsregelverket i vissa delar.

Vi talade tidigare om kompetensutvisningar, och i det sammanhanget sa jag att när vi ser över den delen måste vi även ta fram fler åtgärder mot fusk och fiffel – mot att den organiserade kriminaliteten inte bara kan ut-

nyttja och exploatera folk utan också på olika sätt mjölka våra välfärds-system på pengar. Detta har belysts, inte bara i boken som ledamoten tog upp – och som jag för övrigt tycker är väldigt bra – utan också av alla myndigheter som jobbar mot organiserad kriminalitet. Det kom en lägesrapport i höstas där man sa att vi måste vara beredda att göra saker.

Vi ser just nu över detta, och vi arbetar med direktiv till en utredning som ska titta både på kompetensutvisningsfrågan och på ytterligare, starka åtgärder mot fusk och fiffel kopplat till arbetskraftsinvandringen. Vi kommer inom kort att vara färdiga med det.

Skärpt straff för våldtäkt

Anf. 94 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson.

Häromveckan presenterade Brottsförebyggande rådet sin preliminära statistik över antalet anmälda brott 2019. Den visar bland annat en ökning av antalet anmälda våldtäkter med 6 procent. I absoluta tal innebär detta att det 2019 anmälades 510 fler våldtäkter än året före.

Den 23 maj 2018 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att det lägsta straffet för våldtäkt skulle skärpas från två till tre års fängelse. Min fråga till Morgan Johansson är därför när regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition om skärpta straff för våldtäkt.

Anf. 95 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Först ska jag kanske säga att de åtgärder som denna regering har vidtagit under sin första mandatperiod just vad gäller mäns våld mot kvinnor förmodligen är starkare än någon annan regerings åtgärder.

Vi har drivit igenom den nya samtyckesregleringen, skärpt sexualbrottslagstiftningen, skärpt straffen för de grova våldtäkterna och sett till att tidigare kunna gå in med målsägandebiträden för den som anmäler dessa brott. Vi har sett till att kvinnojourer och brottsofferjourer nu har mer pengar att röra sig med än någonsin tidigare. Vi har sett till att snabba och enklare kunna sätta fotboja på dem som förföljer sina före detta fruar eller sambor. Vi har vidtagit en lång rad åtgärder.

Vi kommer att fortsätta att se över lagstiftningen på detta område. Vi skriver just nu på utredningsdirektiv – inte efter det att tillkännagivandet gjordes utan efter det att bland annat vi som parti gick till val på att vi skulle skärpa sexualbrottslagstiftningen ytterligare. Det kommer vi att göra, och vi är i slutskedet av beredningen av dessa direktiv. Vi kommer att genomföra detta under denna mandatperiod.

Svenskt bistånd till palestinskt utbildningsmaterial

Anf. 96 MARCUS JONSSON (KD):

Fru talman! Frågan jag ställer går till statsrådet Peter Eriksson.

Förra året uppgick det svenska biståndet till den palestinska myndigheten till 96 miljoner kronor. Merparten går till det FN-organ som arbetar

just med palestinska flyktingar och med den palestinska frågan. De driver 709 skolor i området, och det har riktats kritik mot det utbildningsmaterial som finns där. År 2017 framfördes ett femtiotal förändringsförslag, eftersom flickor och pojkar inte fick utbildas tillsammans i utbildningsmaterialet och den israeliska kartan inte var utmärkt.

Höstterminen 2018 kom det nya materialet. Där hyllar man en terrorist som mördat israeliska barn – 13 stycken dog i den terrorattacken. Man hyllar också massakern under OS 1972 som en framgång.

Vad vill regeringen göra för att säkerställa att svenska skattemedel inte går till denna sorts uppviglande hatpropaganda?

Anf. 97 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Tusentals palestinska barn går i skolor som finansieras av Unrwa, alltså den FN-organisation som har bildats för att kunna upprätthålla hälso- och sjukvård för de palestinska flyktingområdena och för barnen i regionen.

När det gäller skol- och undervisningsmaterial ser vi till att man granskar det material som kommer. När det är sådana felaktigheter beslutar man också om att ta bort dem. Om jag minns rätt har man när det gäller just detta material gjort ställningstagandet att det inte ska finnas ute i skolorna, vilket har inneburit att man har åtgärdat dessa frågor.

Arbetet mot korruption

Anf. 98 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! För den gemensamma tryggheten är tillit till och förtroende för samhällets funktioner av stor vikt. Nyligen presenterades den globala och oberoende organisationen Transparency Internationals årliga undersökning, där man går igenom uppfattningar om korruption i världens länder.

Frågan går till civilminister Lena Micko, för den rör hennes område.

Sverige ligger alltså kvar på samma framskjutna position som tidigare – endast tre länder i världen ligger bättre till, enligt denna rankning.

Det är förstås glädjande, men vi vet att korruption är skadligt för ett samhälle och att det aldrig går att slappna av eller känna förnöjsamhet kring dessa frågor. Det som sker globalt har också betydelse i Sverige, då en rad företag och samhällsfunktioner agerar gränsöverskridande. Insatser behöver självklart göras lokalt och regionalt men också gentemot näringslivet.

Vad avser civilministern att göra för att ytterligare stärka arbetet kring antikorrupktion och upprätthålla en hög tillit till samhällets funktioner?

Anf. 99 Statsrådet LENA MICKO (S):

Fru talman! Precis som Per-Arne Håkansson säger ligger Sverige bra till internationellt när det gäller rankning. Men vi ska inte slå oss till ro bara för att vi ligger bra till, utan vi har ett ansvar att hela tiden se till att vi har en hög tillit till våra myndigheter och till vårt samhälle. Det är en oerhört viktig fråga.

Därför tog regeringen i december initiativ till att inleda ett arbete med att ta fram en handlingsplan mot korruption. Den kommer vi att ha klar redan i år, och den kommer att rikta sig till de offentliga institutionerna.

Bortförda barn

Anf. 100 NORIA MANOUCHI (M):

Fru talman! År 2017 gick äntligen förslaget om att kartlägga hedersproblematiken i Malmö igenom, detta efter att Moderaterna krävt det och Socialdemokraterna stoppat det i tio år.

Man kan väl fråga sig vad det är för typ av samhälle Socialdemokraterna egentligen vill ha när man inte ens vill och inte heller klarar av att kartlägga och ta reda på om och hur barn far illa. Resultatet blir ett samhälle som inte längre kan göra något – ett samhälle vars barn i hundratal eller tusental är borta, försvunna utom räckhåll för räddning. I höstas gjordes en mätning som konstaterade att i alla fall 146 barn saknades i vårt land 2019, men egentligen är det fler än så.

På Twitter skriver Morgan Johansson att kriminella ska jagas till världens ände. Jag undrar: Kommer regeringen att ta sig till världens ände för att hämta hem de 146 svenska barnen?

Anf. 101 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Fru talman! Ja, vi ska i alla fall göra allt som står i vår makt och försöka att göra det. Därför har bland annat Utrikesdepartementet fått förstärkta resurser just för att kunna göra detta.

Men det bästa är naturligtvis om vi kan stoppa detta från början, så att dessa barn och ungdomar inte förs utomlands. Vi jobbar därför just nu med lagförslag som bland annat kommer att innebära att man kan belägga barn och ungdomar med utreseförbud och att man också i ökad utsträckning kan komma åt de anhöriga som genomför till exempel arrangerade äktenskap eller tvångsäktenskap. Även när det gäller detta lagförslag är vi i slutskedet av arbetet och nära att kunna gå till Lagrådet med förslaget. Det ser jag fram emot.

Allmänt sett ska jag säga att vår bild är att vi bröt med en gammal konservativ uppfattning om att barn är familjens ägodel. Vår bestämda ideologiska uppfattning är att barn är egna individer med egna rättigheter. Detta ska upprätthållas i alla sammanhang, oavsett vem det handlar om.

Trädfällning för att skydda kraftledningar

Anf. 102 JÖRGEN BERGLUND (M):

Fru talman! Enligt Svenska kraftnät hotar träd att falla över viktiga kraftledningar på 65 platser runt om i landet, med risk för avbrott i leveranser och risk för skogsbränder.

I dag gör naturvärden att till exempel Svenska kraftnät inte får fälla dessa träd. I mitt hemlän Västernorrland nekades nyligen just Svenska kraftnät att fälla 47 träd i kanten av en kraftledningsgata på grund av naturvärden. I detta fall handlade det om en av de viktigaste kraftledningarna,

som förmedlar el från vattenkraft i norr till konsumenter i södra Sverige – en ryggrad i Nordens elförsörjning.

Detta är naturligtvis mycket allvarligt, inte minst ur ett beredskaps- och krisperspektiv. Att vi i Sverige har en miljölagstiftning som motverkar möjligheten att förebygga olyckor och skogsbränder samt möjligheterna att säkra elleveranserna är inte rimligt.

Jag vill därför fråga inrikesminister Mikael Damberg: Tänker inrikesministern göra något för att komma till rätta med den problematik jag nyss har beskrivit?

Anf. 103 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är ju Svenska kraftnät som är ansvariga för elledningarna och även för säkerheten kring elledningarna, så jag förväntar mig att de vidtar åtgärder och har ett planeringsarbete som gör att de kan säkra eltillförseln även när det blåser storm eller när det inträffar andra naturfenomen.

Detta är ju någonting som Svenska kraftnät gör stora investeringar i, både när det gäller nya kraftledningar och när det gäller att på vissa håll gräva ned elledningar för att på så sätt minska sårbarheten. Jag har fullt förtroende för att Svenska kraftnät tar just sårbarhetsfrågan på absolut största allvar.

Man ska vara medveten om att myndigheter av och till hamnar i konflikt mellan olika intressen, och då måste det göras en klok avvägning.

Jag har inte för avsikt att i den här talarstolen uttala mig om ett ärende som jag inte känner till i detalj.

Översyn av straffskalan i knivlagen

Anf. 104 ELLEN JUNTTI (M):

Fru talman! Personrånen har ökat kraftigt i Sverige, särskilt personrån mot unga. Vid många rån används knivar. Risken för skador och dödlig utgång är stor. Våldet är hänsynslöst och innebär ett stort lidande för brottsoffret. Redan 2016 motionerade vi moderater om en översyn av knivlagen.

År 2019 intervjuades Morgan Johansson. I intervjun menade han att eftersom straffet för grova vapenbrott har skärpts finns det en risk för att de kriminella i stället beväpnar sig med kniv. Morgan Johansson sa: Därför tycker jag att det kan finnas skäl att öppna upp för en straffskärpning när det gäller brott mot knivlagen, för konsekvenserna av denna typ av brott kan bli fruktansvärda.

Jag har ställt en fråga om det här till Mikael Damberg, och han svarade att han tycker att straffskalorna är adekvata. Det kommer alltså två olika besked från regeringens företrädare.

Då undrar jag: Vad är det som gäller egentligen? Ska ni se över straffskalorna eller inte?

Anf. 105 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! När vi nu har skärpt straffen för de grova vapenbrotten så mycket finns det en risk för att en del av de kriminella går över till att

använda kniv i stället. Det är en utveckling som man bland annat har sett i Storbritannien. De har larmat påtagligt för just en sådan utveckling.

Vi socialdemokrater gick till val på att skärpa straffen i knivlagen. Vi kommer att behöva göra en översyn. Sedan har frågan varit när vi ska göra den och hur tidsplanen ser ut för den. Som alla förstår håller vi just nu på med så gott som alla punkter i 34-punktsprogrammet, och det har tagit väldigt mycket tid. Men jag ser framför mig att vi kommer att göra en översyn av straffskalorna under den här mandatperioden, för annars hamnar vi i ett stort bekymmer just när det gäller användning av kniv i de kriminella kretsarna.

Sveriges beredskap för coronaviruset

Anf. 106 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Damberg. Den gäller coronaviruset, den pandemi som nu sprids från Kina och som verkar ha en mycket större spridning än det tidigare sarsviruset, till exempel.

I tisdags hade över 1 700 personer i Kina blivit smittade, och det är över 100 dödsfall. Nu kan vi se att viruset också har spridit sig till Europa.

Min fråga är: Hur ser Sveriges beredskap för coronaviruset ut i stort, och hur ser det specifikt ut med läkemedelsberedskapen?

Anf. 107 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Regeringen följer utvecklingen via Folkhälsomyndigheten, som i sin tur är i kontakt med WHO och EU:s smittskyddsorgan samt de regionala smittskyddsläkarna.

Regeringen är beredd att fatta de beslut som myndigheterna rekommenderar. Men rent generellt kan man säga att myndigheterna så här långt har sagt att risken för en smittsam situation i Sverige är liten, men att det kan förekomma enskilda fall i Sverige framöver eftersom vi har så mycket internationellt resande.

Regeringen följer detta väldigt noga. Vi har nära kontakt med myndigheterna och är beredda att fatta de beslut som myndigheterna rekommenderar.

Lagförslag om skärpt straff för våldtäkt

Anf. 108 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Bara under förra året ökade antalet anmälda våldtäkter mot kvinnor med 10 procent. Samtidigt har både antalet och andelen anmälda våldtäkter som lett till åtal minskat de senaste åren.

Våldtäkt är ett av de värsta brott som man kan utsätta en människa för. Att det i dag råder i det närmaste straffrihet är ingenting annat än ett fullständigt politiskt misslyckande.

Moderaterna har föreslagit att straffminimum för våldtäkt ska höjas till tre års fängelse, något som en majoritet här i riksdagen ställde sig bakom så sent som för två år sedan. Trots att snart två år har gått och våldtäkterna fortsätter att öka har regeringen fortfarande inte ens tillsatt en utredning om skärpt minimistraff för våldtäkt.

Jag vill därför fråga justitieministern: När kommer regeringen att lägga fram en lagstiftning i riksdagen om skärpta straff för våldtäkt av normalgraden?

Prot. 2019/20:66
30 januari

Frågestund

Anf. 109 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Först och främst har Sverige sedan den förra mandatperioden den strängaste sexualbrottslagstiftning som vi någonsin haft. Vi har nu en samtyckeslagstiftning, en lagstiftning om oaktsamhetsbrott, skärpta straff för grova våldtäkter och bättre målsägandestöd för dem som anmäler brotten. Detta tillsammans med en lång rad andra åtgärder genomförde vi under förra mandatperioden.

Socialdemokraterna gick till val på en straffskärpning också för våldtäkt av normalgraden, så det är roligt att se att riksdagens majoritet sluter upp bakom detta krav.

Vi är nu i slutskedet av vårt arbete med ett utredningsdirektiv kring detta. Och precis som alla andra vallöften som vi ska leverera kommer vi också att kunna leverera detta under den här mandatperioden. Jag vill också se en skärpning av våldtäktslagstiftningen i det här avseendet.

Konsekvenserna av gymnasielagen

Anf. 110 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Problemen med gymnasielagen är många. Ovisshet, hemlöshet, utbredd psykisk ohälsa och osäker försörjning har lett till att ungdomar känt sig tvingade att sälja sex och droger. Det är kommunerna som får ta ansvar och kostnader för regeringens bristfälliga konsekvensanalys i deras migrationspolitiska proposition.

Gymnasielagen är inhuman, orättvis och orimlig. Trots nödroppen från kommuner, myndigheter, civilsamhälle och ungdomarna själva har regeringen sagt att lagen gäller och att ingen översyn är aktuell. I morgon måste 400 ungdomar flytta från Migrationsverkets boende till högst temporära bostäder genom kommunens försorg.

Då blir min fråga till justitieminister Morgan Johansson: Vilket ansvar anser sig regeringen ha för den uppkomna situationen, och vilka åtgärder avser ministern att vidta?

Anf. 111 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Det blir lite bakvänt när Elisabeth Björnsdotter Rahm ondgör sig över att en del av ungdomarna nu behöver flytta från sina nuvarande bostäder – de har för övrigt sedan tidigt i höstas varit informerade om att det skulle bli så – när hennes enda lösning är att de ska kastas ut ur landet. Det skulle nämligen bli följderna om vi skulle riva upp gymnasielagen. Då skulle de ju inte ha någon möjlighet att läsa vidare.

Vi gjorde bedömningen under förra mandatperioden att här var det en grupp ungdomar som hade väntat väldigt länge. De hade kommit i november 2015 och hade börjat skolan i Sverige. Då sa vi: All right, ni får fortsätta gå i skolan, och ni ska se till att ni håller er skinnet och inte begår

Prot. 2019/20:66
30 januari

Frågestund

några brott, och sedan ska ni etablera er på arbetsmarknaden. I så fall får ni stanna i Sverige.

Det tycker jag var det humana sättet att försöka lösa situationen för just den här gruppen ungdomar. Att riva upp gymnasielagen skulle snarare innebära mycket stora sociala och humanitära problem.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 29 januari

2019/20:821 Apotek som ägare av vårdgivare

av *Lina Nordquist* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:822 Åtgärder mot coronaviruset och en eventuell internationell pandemi

av *Lina Nordquist* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:823 Inrättandet av ett nationellt säkerhetsråd

av *Maria Nilsson* (L)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:824 Försäljning av fjädrar av fågeldun

av *Michael Rubbestad* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:825 Fri spridning av offentlig konst

av *Michael Rubbestad* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 29 januari

2019/20:750 Effektivare klimatinvesteringar

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:734 Strandskyddet

av *Saila Quicklund* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:754 Ljudlarm/knarkskrämmor

av *Linda Westerlund Snecker* (V)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:762 Professorsutnämningar

av *Lars Püßs* (M)
till statsrådet Matilda Ernkran (S)

2019/20:763 Anmälningsskyldighet efter suicid

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:764 Valsedelssystemet

av *Fredrik Lindahl* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:765 Bredbandsmålet

av *Anders Hansson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:767 En brottsvåg i Gästrikland

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:769 Kontinuerligt anställd personal i Försvarsmakten

av *Jan R Andersson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:770 Miljölagstiftningen och Sveriges säkerhet

av *Jörgen Berglund* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:771 Kommuners underrättelseskyldighet

av *Josefin Malmqvist* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:775 Problem med export av miljöbilar

av *Helena Antoni* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:776 Ineffektiv klimatpolitik

av *Helena Antoni* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:777 Förverkande och förstörande av vapenmagasin hos kriminella

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:779 Ojämlig palliativ vård

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:780 Ojämlig vård för patienter med multipel skleros

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:781 Cancerläkemedel

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:785 Hinder att ladda elbilen

av *Lars Beckman* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:782 Explosioner i Kista och Husby

av *Anders Österberg* (S)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

Prot. 2019/20:66
30 januari

2019/20:783 Slavliknande förhållanden i Libyen

av *Anders Österberg* (S)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:784 Sveriges arbete för kristnas rätt att inte förföljas

av *Staffan Eklöf* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:787 Brott mot knivlagen

av *Johan Pehrson* (L)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:788 Gränspolisens resursbrist

av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:789 Kunskapen om afrikansk svinpest

av *John Widegren* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:791 Höjda kursavgifter för ordningsvakter

av *Saila Quicklund* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:790 Säpos möjligheter att övervaka meddelandetjänster

av *Ingemar Kihlström* (KD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:794 Skydds jakt på varg

av *John Widegren* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:798 Förföljelsen av kristna

av *Robert Halef* (KD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.08.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 19 (delvis),
av ålderspresidenten därefter till ajourneringen kl. 13.53 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om ny riksdagsledamot	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	2
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Svar på interpellation 2019/20:166 om åtgärder för en hållbar migrationspolitik.....	2
Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	2
Anf. 2 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	3
Anf. 3 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	4
Anf. 4 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	5
Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	6
Anf. 6 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	7
Anf. 7 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	8
§ 6 Svar på interpellation 2019/20:209 om inrättande av ett testamentsregister	9
Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
Anf. 9 LARRY SÖDER (KD).....	9
Anf. 10 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	10
Anf. 11 LARRY SÖDER (KD).....	11
Anf. 12 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
Anf. 13 LARRY SÖDER (KD).....	12
Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	13
§ 7 Svar på interpellationerna 2019/20:211 och 212 om bortförda barn som utsätts för hedersbrott.....	13
Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	13
Anf. 16 SARA GILLE (SD).....	14
Anf. 17 ANGELICA LUNDBERG (SD).....	15
Anf. 18 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
Anf. 19 SARA GILLE (SD).....	17
Anf. 20 ANGELICA LUNDBERG (SD).....	18
Anf. 21 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	19
Anf. 22 SARA GILLE (SD).....	20
Anf. 23 ANGELICA LUNDBERG (SD).....	20
Anf. 24 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	21

§ 8 Svar på interpellation 2019/20:263 om barnskydd vid brottsmisstanke	21
Anf. 25 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	21
Anf. 26 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	22
Anf. 27 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	23
Anf. 28 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	24
Anf. 29 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	24
Anf. 30 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	26
Anf. 31 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	26
§ 9 Svar på interpellation 2019/20:276 om apotekens roll för en nära och hälsofrämjande vård	27
Anf. 32 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	27
Anf. 33 SOFIA NILSSON (C)	28
Anf. 34 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	29
Anf. 35 SOFIA NILSSON (C)	30
Anf. 36 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	31
Anf. 37 SOFIA NILSSON (C)	31
Anf. 38 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	32
Ajournering	32
Återupptaget sammanträde	32
§ 10 Frågestund	33
Anf. 39 ANDRE VICE TALMANNEN	33
<i>Resurser till välfärden</i>	33
Anf. 40 ELISABETH SVANTESSON (M).....	33
Anf. 41 Statsrådet LENA MICKO (S)	33
Anf. 42 ELISABETH SVANTESSON (M).....	33
Anf. 43 Statsrådet LENA MICKO (S)	33
<i>Kommunernas ekonomi och regeringens migrationspolitik</i>	34
Anf. 44 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	34
Anf. 45 Statsrådet LENA MICKO (S)	34
Anf. 46 DENNIS DIOUKAREV (SD).....	34
Anf. 47 Statsrådet LENA MICKO (S)	34
<i>Hot och hat mot lantbrukare</i>	35
Anf. 48 MIKAEL LARSSON (C).....	35
Anf. 49 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	35
Anf. 50 MIKAEL LARSSON (C).....	35
Anf. 51 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	35
<i>Skattesänkningar och ytterligare klimatbistånd</i>	36
Anf. 52 YASMINE POSIO (V)	36
Anf. 53 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	36
Anf. 54 YASMINE POSIO (V)	36
Anf. 55 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	36
<i>Utredning om djurrättsaktivisters manifestationer</i>	37
Anf. 56 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	37
Anf. 57 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	37
Anf. 58 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	37

Anf. 59 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	37
<i>Sidas arbete med valstöd</i>	38
Anf. 60 JOAR FORSSELL (L)	38
Anf. 61 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	38
Anf. 62 JOAR FORSSELL (L)	38
Anf. 63 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	38
<i>Antalet poliser</i>	39
Anf. 64 MARIA STRÖMKVIST (S)	39
Anf. 65 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	39
Anf. 66 MARIA STRÖMKVIST (S)	39
Anf. 67 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	39
<i>Djurskyddslagen och länsstyrelsens möjlighet att utöva tillsyn</i>	39
Anf. 68 EMMA HULT (MP)	39
Anf. 69 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	40
Anf. 70 EMMA HULT (MP)	40
Anf. 71 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	40
<i>Den småskaliga vattenkraften</i>	41
Anf. 72 CECILIE TENFJORD TOFTBY (M).....	41
Anf. 73 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	41
<i>Antalet vårdplatser</i>	41
Anf. 74 PER RAMHORN (SD)	41
Anf. 75 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	42
<i>Avsaknaden av privata företrädare i Välfärdskommissionen</i>	42
Anf. 76 SOFIA NILSSON (C)	42
Anf. 77 Statsrådet LENA MICKO (S)	42
<i>Hat mot samer</i>	43
Anf. 78 JESSICA WETTERLING (V)	43
Anf. 79 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	43
<i>Kompetensen i religionsfrågor på UD och Sida</i>	43
Anf. 80 MATTIAS INGESON (KD)	43
Anf. 81 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	44
<i>Förenkling av offentlig upphandling</i>	44
Anf. 82 FREDRIK STENBERG (S)	44
Anf. 83 Statsrådet LENA MICKO (S)	44
<i>Beivran av brott mot djurskyddslagen</i>	44
Anf. 84 MARIA GARDFJELL (MP).....	44
Anf. 85 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	45
<i>Kompetensutvisningar</i>	45
Anf. 86 ERIK OTTOSON (M).....	45
Anf. 87 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	45
<i>Rån mot barn</i>	46
Anf. 88 KATJA NYBERG (SD)	46
Anf. 89 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	46
<i>En polislönesatsning</i>	46
Anf. 90 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	46
Anf. 91 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	47

<i>Utnyttjande av arbetskraftsinvandrare</i>	47
Anf. 92 GUSTAF LANTZ (S)	47
Anf. 93 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	47
<i>Skärpt straff för våldtäkt</i>	48
Anf. 94 MIKAEL DAMSGAARD (M)	48
Anf. 95 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	48
<i>Svenskt bistånd till palestinskt utbildningsmaterial</i>	48
Anf. 96 MARCUS JONSSON (KD).....	48
Anf. 97 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....	49
<i>Arbetet mot korruption</i>	49
Anf. 98 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	49
Anf. 99 Statsrådet LENA MICKO (S)	49
<i>Bortförda barn</i>	50
Anf. 100 NORIA MANOUCHI (M).....	50
Anf. 101 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	50
<i>Trädfällning för att skydda kraftledningar</i>	50
Anf. 102 JÖRGEN BERGLUND (M)	50
Anf. 103 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	51
<i>Översyn av straffskalan i knivlagen</i>	51
Anf. 104 ELLEN JUNTTI (M)	51
Anf. 105 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	51
<i>Sveriges beredskap för coronaviruset</i>	52
Anf. 106 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	52
Anf. 107 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	52
<i>Lagförslag om skärpt straff för våldtäkt</i>	52
Anf. 108 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	52
Anf. 109 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	53
<i>Konsekvenserna av gymnasielagen</i>	53
Anf. 110 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	53
Anf. 111 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	53
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar	54
§ 12 Anmälan om skriftliga svar på frågor	54
§ 13 Kammaren åtskildes kl. 15.08.	56